

UNITED NATIONS
MOLDOVA

Organizația Națiunilor Unite în Moldova

Raportul de țară privind
rezultatele pentru 2017

Chișinău, 2018

CUPRINS

Acronime.....	3
Republica Moldova în anul 2017: Principalele tendințe de dezvoltare	5
Rezultatele Programului pentru acțiune ca un tot întreg.....	8
Pilonul 1: Guvernarea democratică, justiția, egalitatea și drepturile omului.....	8
Pilonul 2: Dezvoltarea capitalului uman și incluziunea socială	12
Pilonul 3: Mediul, schimbările climatice și gestionarea riscurilor de dezastre.....	16
Rezultatele componentei „Operăm ca un tot întreg”	18
Rezultatele componentei „Comunicăm ca un tot întreg”	19
Sinteză financiară.....	20
Anexa: Progresul față de Cadrul de rezultate al Programului pentru acțiune ca un tot întreg	23

ACRONIME

AA	Acord de Asociere
AM	Agenția de mediu
APL	Administrație publică locală
ASC	Adaptare la schimbarea climei
BNS	Biroul Național de Statistică
BCIS	Biroul Comun de Informații și Servicii
CAP	Cunoștințe, atitudini și practici
CAT	Convenția împotriva torturii
CDC	Convenția cu privire la drepturile copilului
CDESC	Comitetul privind drepturile economice, sociale și culturale
CEDAW	Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei
CERD	Comitetul pentru eliminarea discriminării rasiale
CONUSC	Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei
ECCP	Evaluarea cadrului de cheltuieli publice
EPU	Evaluare periodică universală
ERPP	Eficiența resurselor și producție mai curată
FEN	Fondul Ecologic Național
GRD	Gestionarea riscurilor de dezastre
HCFC	Hidroclorofluorocarburi
IDAM	Indicele de deprivare a ariilor mici
ÎMM	Întreprinderi mici și mijlocii
INJ	Institutul Național al Justiției
INPPDO	Instituții naționale pentru protecția și promovarea drepturilor omului
NAMA	Acțiuni de atenuare adecvate la nivel național
ODD	Obiective de dezvoltare durabilă
ODIHR	Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizație neguvernamentală
OSC	Organizație a societății civile
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PFP	Pesticide foarte periculoase
PISA	Programul pentru evaluarea internațională a elevilor
PNADO	Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului
SDBPA	Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia
SNM	Strategia națională de mediu
UE	Uniunea Europeană
UNCT	Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite
UNHCR	Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați
UTA	Unitate teritorială autonomă

ECHIPA DE ȚARĂ A NAȚIUNILOR UNITE ÎN MOLDOVA – AGENȚIILE REZIDENTE

BM	Banca Mondială	www.worldbank.org
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură	www.fao.org
FMI	Fondul Monetar Internațional	www.imf.org
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă	www.ifad.org
ILO	Organizația Internațională a Muncii	www.ilo.org
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului	www.ohchr.org
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație	www.iom.int
OMS	Organizația Mondială a Sănătății	www.who.int
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare	www.undp.org
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor	www.unwomen.org
UNAIDS	Programul Comun al Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA	www.unaids.org
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație	www.unfpa.org
UNHCR	Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați	www.unhcr.org
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii	www.unicef.org

ECHIPA DE ȚARĂ A NAȚIUNILOR UNITE ÎN MOLDOVA – AGENȚIILE NON-REZIDENTE

IAEA	Agenția Internațională pentru Energie Atomică	www.iaea.org
ITC	Centrul de Comerț Internațional	www.intracen.org
UNCITRAL	Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional	www.uncitral.org
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare	www.unctad.org
UNECE	Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa	www.unece.org
UNEP	Programul Națiunilor Unite pentru Mediu	www.unep.org
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură	www.unesco.org
UNIDO	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială	www.unido.org
UNODC	Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate	www.unodc.org

Echipa de țară a Organizației Națiunilor Unite (UNCT) este alcătuită din reprezentanți ai fondurilor și programelor Organizației Națiunilor Unite, ai agențiilor specializate și ai altor entități ale Organizației Națiunilor Unite într-o anumită țară, inclusiv agențiile non-rezidente și reprezentanți ai instituțiilor Bretton Woods (*Notă de îndrumare privind conduita și acordurile de lucru ale UNCT*).

Republica Moldova în anul 2017:

PRINCIPALELE TENDINȚE DE DEZVOLTARE

PRINCIPALELE CONDIȚII ECONOMICE ȘI POLITICE

În anul 2017, arena politică în Republica Moldova a fost caracterizată printr-o stabilitate relativă, mai ales în comparație cu anii precedenți. În această perioadă, Guvernul a întreprins pași concreți pentru soluționarea multor provocări de dezvoltare cu care se confruntă țara. Totuși, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a sprijini parcursul continuu al țării spre o guvernare democratică, un acces echitabil la servicii publice, o dezvoltare economică incluzivă și durabilă, și o gestionare mai bună a mediului.

În anul 2017, Parlamentul a modificat Codul Electoral, transformând sistemul electoral din unul proporțional în unul mixt. Modificarea a fost făcută în pofida preocupărilor pe care societatea civilă, Comisia de la Veneția și întreaga comunitate internațională le-au exprimat față de lipsa unui consens larg asupra inițiativelor propuse și față de vulnerabilitatea potențială a deputaților din circumscriptiile electorale uninominale care ar putea fi influențați de interesele de afaceri în condițiile noilor prevederi. Au fost exprimate îngrijorări și cu privire la finanțarea partidelor și a campaniilor politice, utilizarea resurselor administrative în scopuri politice și accesul partidelor politice la mass-media.¹

Implementarea Strategiei privind reforma administrației publice a continuat implicând o restructurare masivă la nivelul administrației publice centrale. La mijlocul anului 2017, în contextul eforturilor de sporire a responsabilității autorităților administrației publice, inclusiv prin raționalizarea structurii acestor autorități și stabilirea unor proceduri administrative clare, Parlamentul a adoptat o nouă Lege cu privire la Guvern, numărul de ministere fiind astfel redus de la 16 la 9. Toți vice-miniștrii au fost înlocuiți cu secretari de stat pentru a îmbunătăți separarea funcțiilor administrative și politice. Cu scopul de a eficientiza

prestarea serviciilor publice, 5 agenții publice au fost la fel consolidate într-o singură entitate ca parte a reformei administrației publice.

Libertatea mass-media, chiar dacă este protejată prin lege, a rămas limitată pe parcursul anului 2017. Peisajul mediatic a continuat să fie caracterizat prin polarizare și concentrare a proprietății, materialele jurnalistice corelând strâns cu interesele politice și de afaceri ale proprietarilor mass-media.² Această situație a făcut ca Republica Moldova să coboare pe locul 80 în clasamentul mondial al libertății presei realizat de organizația „Reporteri fără Frontiere”, situându-se astfel cu 4 poziții mai jos față de anul precedent.³

La sfârșitul lunii noiembrie, pentru prima dată într-un an și jumătate, sub președinția Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), au avut loc discuții în formatul 5+2 pentru reglementarea conflictului transnistrean. Ca urmare, negociatorii de la Chișinău și Tiraspol au semnat 4 protocoale privind problemele ce țin de funcționarea școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană, recunoașterea diplomelor de studii eliberate de instituțiile de învățământ din regiunea transnistreană, acordarea de licențe pentru telecomunicații și accesul fermierilor moldoveni la terenurile aflate sub controlul de facto al regiunii transnistrene. Negociatorii de la Chișinău și Tiraspol au semnat și un acord pentru deschiderea podului de la Gura Bâcului distrus în timpul acțiunilor militare din anul 1992. După finalizarea activităților în acest sens, circulația pe pod a fost reluată la mijlocul lunii noiembrie. În pofida progreselor înregistrate recent, ajungerea la un consens rămâne un obiec-

1 Comisia Europeană, Document de lucru comun al serviciilor: Raport privind implementarea Acordului de Asociere cu Republica Moldova, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/association_implementation_report_on_moldova.pdf

2 Reporteri fără Frontiere, Indicele Libertății Mondiale a Presei pentru anul 2017, <https://rsf.org/en/moldova>

3 Ibid.

tiv îndepărtat, iar participanții la acest proces trebuie să-și continue eforturile și să urmărească încheierea unor noi acorduri.

Potrivit datelor preliminare ale Biroului Național de Statistică, economia Republicii Moldova a crescut cu 4,5% în anul 2017.⁴ La această creștere au contribuit în mare parte volumul semnificativ de producție agricolă și consumul privat substanțial. După șocul cauzat de fraudă bancară din noiembrie 2014, sectorul financiar a continuat să se stabilizeze în anul 2017. Cu toate acestea, accesul la împrumuturile bancare a rămas extrem de dificil, mai ales pentru întreprinderile mici și mijlocii, iar mediul de afaceri a fost în continuare afectat de corupție și politici incoerente, care au avut un impact negativ asupra climatului investițional.⁵ În pofida acestor provocări, datele Băncii Naționale a Moldovei relevă faptul că în anul 2017 stocul total de investiții străine a crescut cu 21,9% față de anul precedent.⁶ Datele privind datoria publică și deficitul bugetar sunt, de asemenea, încurajatoare: Ministerul Finanțelor a raportat o scădere cu 1,4% a datoriei publice față de aceeași perioadă a anului trecut⁷ și un deficit bugetar mai mic decât cel prognozat, care a atins 0,8% din PIB.⁸

În ultimii ani, Zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător (AA/ZLSAC), parte a pachetului Acordului de Asociere (AA) cu Uniunea Europeană (UE), a determinat orientarea comerțului extern mai mult spre UE și mai puțin spre alți parteneri comerciali, cum ar fi Federația Rusă. În anul 2017, peste jumătate din exporturile (58,6%) și importurile (55%) țării au fost efectuate din și spre UE, aceasta fiind principalul partener comercial al Republicii Moldova.⁹ În plus, cea mai mare sursă externă de investiții în economia Republicii Moldova a constituit-o, la fel, UE.¹⁰

Situația de pe piața forței de muncă a continuat să ofere motive de îngrijorare în anul 2017. Rata de ocupare a forței de muncă a constituit 40,5%, față de media din UE care este egală cu 66,6%. Rata de ocupare a femeilor în Republica Moldova a fost cu aproape 5 puncte procentuale mai mică decât cea a bărbaților – 38,1% față de 43,1%. Rata șomajului oficial la nivel de țară a înregistrat valoarea de 4,1%, ponderea bărbaților șomeri fiind mai mare decât cea a femeilor – 5,5% față de 2,9%. În rândul tinerilor, rata șomajului a fost mult mai mare, constituind 11,8%. Ponderea persoanelor care au avut un loc de muncă informal în totalul populației ocupate a continuat să fie sporită și a constituit 34,7%.¹¹ În plus, în anul 2017, o mare parte din populație locuia și muncea peste hotare, iar emigrația a continuat să fie un factor principal în modelarea pieței forței de muncă și a sistemului economic în general.

ROLUL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN ANUL 2017

Anul 2017 a fost unul special pentru Organizația Națiunilor Unite în Republica Moldova din mai multe considerente. În primul rând, Guvernul și Organizația Națiunilor Unite au semnat Cadrul de parteneriat Organizația Națiunilor Unite – Republica Moldova pentru dezvoltare durabilă 2018-2022, marcând astfel un nou capitol în activitatea Organizației Națiunilor Unite în Moldova. Noul cadru de dezvoltare se concentrează pe patru domenii prioritare:

- (i) Guvernarea, drepturile omului și egalitatea de gen;
- (ii) Creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă;
- (iii) Durabilitatea și reziliența mediului înconjurător; și
- (iv) Dezvoltarea socială incluzivă și echitabilă.

4 Biroul Național de Statistică, Produsul intern brut în anul 2017 și trimestrul IV 2017, <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5942>

5 Comisia Europeană, Document de lucru comun al serviciilor: Raport privind implementarea Acordului de Asociere cu Republica Moldova, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/association_implementation_report_on_moldova.pdf

6 Banca Națională a Moldovei, Raport anual, 2017, https://www.bnm.md/files/RA_2017_RO_ISBN.pdf

7 Ministerul Finanțelor, Raport privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2017, <http://mf.gov.md/sites/default/files/Raport%20an%202017.pdf>

8 Banca Națională a Moldovei, Raport anual, 2017, https://www.bnm.md/files/RA_2017_RO_ISBN.pdf

9 Ibid. Datele reflectă ajustările Băncii Naționale a Moldovei. Potrivit datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2017, ponderea exporturilor către UE a fost de 65,8%, iar ponderea importurilor din UE a fost de 49,4%.

10 Ibid.

11 Biroul Național de Statistică, Forța de muncă în Republica Moldova: ocuparea și șomajul în anul 2017, <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5957>

În al doilea rând, Organizația Națiunilor Unite în Moldova, în parteneriat cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, a susținut Guvernul în evaluarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020” și elaborarea unui nou model pentru Strategia „Moldova 2030”, care va fi aliniat în totalitate la obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) și la Acordul de Asociere dintre UE și Republica Moldova. Organizația Națiunilor Unite a mobilizat resurse financiare, a valorificat cunoștințe de nivel înalt și a creat parteneriate pentru a susține elaborarea conceptului noii strategii. În final, tot în anul 2017, Republica Moldova a marcat cea de-a 25-a aniversare de la aderarea sa la Organizația Națiunilor Unite. Pe parcursul acestor ani, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a contribuit la abordarea provocărilor complexe cu care se confruntă țara, prin eforturi comune și prin vizionare integrată, și a obținut mai multe rezultate cu impact în diferite domenii.

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a rămas partenerul principal al țării în susținerea procesului de naționalizare și implementare a ODD-urilor. Guvernul și-a asumat angajamentul să atingă ODD-urile, iar cu susținerea Organizației Națiunilor Unite Cancelaria de Stat a Republicii Moldova a desfășurat consultări externe extinse cu privire la Agenda 2030 și aplicarea acesteia în contextul local. Raportul de naționalizare a ODD-urilor „Adaptarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă la contextul Republicii Moldova” a fost prezentat Consiliului de Coordonare pentru Dezvoltare Durabilă,¹² fiind aprobat de membrii acestei entități la 4 iulie 2017. Cele 169 de ținte globale au fost analizate în raport cu politicile și strategiile naționale, 107 dintre ele (63%) fiind considerate relevante pentru Republica Moldova. În raport se precizează că agenda națională de politici este doar parțial aliniată la ODD-uri, iar 1/3 dintre țintele ODD-urilor nu sunt reflectate în niciun document național de politici. Aceasta presupune că doar 11% dintre țintele ODD-urilor sunt aliniată la documentele naționale de politici și nu necesită ajustări ulterioare. Totodată, majoritatea țintelor ODD-urilor (57%) sunt la momentul actual doar parțial aliniată la principalele documente naționale de politici. Prin urmare, strategiile naționale rele-

vante vor trebui ajustate pentru a reflecta mai bine spiritul și aspectele țintelor ODD-urilor.¹³

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a realizat, de asemenea, o cartografiere a ecosistemelor de date a ODD-urilor, ajutând astfel Guvernul să naționalizeze indicatorii globali și să-i definească pe cei specifici țării. În plus, datorită interesului sporit manifestat de Guvernul Republicii Moldova în procesul de adaptare a ODD-urilor la necesitățile naționale, Organizația Națiunilor Unite a găzduit misiunea Organizației Națiunilor Unite și a Băncii Mondiale privind integrarea, accelerarea și susținerea politicilor ODD (MAPS). Exercițiul MAPS a oferit Guvernului Republicii Moldova o foaie de parcurs pentru a implementa ODD-urile în conformitate cu necesitățile naționale și pentru a asigura că reformele instituționale în desfășurare și cele viitoare, reformele și planurile juridice și sectoriale aferente vor fi implementate ținându-se cont de ODD-uri.

CE CONȚINE PREZENTUL RAPORT

Raportul de țară privind rezultatele pentru anul 2017 cuprinde principalele tendințe de dezvoltare, progresul și rezultatele obținute de către Organizația Națiunilor Unite și partenerii săi ca parte a Programului pentru acțiune ca un tot întreg, avându-se în vedere cei trei piloni ai Cadrului de parteneriat Națiunile Unite – Republica Moldova 2013-2017 și Planul de acțiuni aferent. Este trecut în revistă progresul componentelor „Comunicăm ca un tot întreg” și „Operăm ca un tot întreg” și se face o prezentare generală a cadrului bugetar unic pentru perioada 2013-2017. În anexă este prezentat în mod ilustrativ progresul realizat în raport cu indicatorii Programului pentru acțiune ca un tot întreg, în baza celor mai recente date disponibile din luna iulie a anului 2018.

¹² Instituit prin Hotărârea Guvernului nr. 912/2016

¹³ Adaptarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă la contextul Republicii Moldova, https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/adaptarea_agendei_2030_de_dezvoltare_durabila_la_contextul_rm.pdf

REZULTATELE PROGRAMULUI PENTRU ACȚIUNE CA UN TOT ÎNTREG

Pilonul 1: Guvernarea democratică, justiția, egalitatea și drepturile omului

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a realizat progrese importante în ceea ce privește creșterea nivelului de transparență, eficiență și responsabilitate a autorităților publice și promovarea realizării drepturilor omului în Republica Moldova. Anul a fost marcat de un proces intensiv de raportare către organele pentru drepturile omului, iar 5 comitete ale Organizației Națiunilor Unite au emis observații finale cu privire la drepturile omului. Susținerea acordată organizațiilor societății civile și entităților specializate, printre care Avocatul Poporului și Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, le-a consolidat capacitatea de monitorizare și raportare cu privire la drepturile omului și le-a permis să prezinte organismelor Organizației Națiunilor Unite pentru drepturile omului mai multe rapoarte alternative. La nivel de politici, Guvernul a aprobat Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.¹⁴ Planul se bazează în mare parte pe recomandările Consiliului pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite și prevede instituirea unui mecanism național consolidat de coordonare, monitorizare și raportare a drepturilor omului.

Pe parcursul anului, prin susținerea Organizației Națiunilor Unite, cetățenii s-au bucurat de o experiență mai bună de interacțiune cu sistemul justiției, capacitatea instituțiilor din acest sistem fiind consolidată. Centrul Național de Expertize Judiciare a obținut acreditare internațională pentru examinarea judiciară a scrisului de mână și a semnăturilor, care asigură fiabilitatea probelor prezentate instanțelor de judecată. De asemenea, au fost eficientizate serviciile juridice și sociale atât

Un sector de poliție a fost renovat

Pentru locuitorii sectorului Buiucani din Chișinău și-a deschis ușile după modernizare un sector de poliție complet renovat și echipat în conformitate cu cele mai bune practici internaționale. Noul concept al sectorului este rezultatul consultărilor desfășurate cu membrii comunității și include așteptările lor privind funcționalitatea, accesibilitatea fizică, transparența și natura prietenoasă a spațiului. Entitatea va servi drept model pentru toate sectoarele de poliție din întreaga țară.

pentru copiii victime ale infracțiunilor, cât și pentru cei aflați în conflict cu legea. În 5 raioane au fost testate programe de prevenire pentru copiii expuși riscului de a comite infracțiuni sau cei aflați în conflict cu legea. Tot în anul 2017 a fost creat un sistem îmbunătățit de colectare a datelor, care permite autorităților responsabile de protecția copilului să monitorizeze mai îndeaproape și să răspundă mai eficient la cazurile care implică copii victime ale violenței. În anul 2017, peste 300 de copii victime ale infracțiunilor au beneficiat de servicii medicale, sprijin pentru reluarea cursurilor la școală și de asistență psihologică în timpul procedurilor judiciare.

¹⁴ Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1018/2017 și Hotărârea Parlamentului nr. 89/2018

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a contribuit la elaborarea noii Strategii naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020¹⁵ într-un mod participativ și incluziv, precum și la înființarea Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale, o premieră pentru țară. Tot în acest an, la Chișinău a avut loc o evaluare a riscurilor de corupție, în urma căreia a fost aprobat un plan de acțiuni cuprinzător cu privire la integritate. Odată implementat, planul va contribui la reducerea riscurilor de corupție și la sporirea încrederii cetățenilor în administrația publică locală. Eforturile de combatere a corupției depuse la nivel de guvern au fost completate de o campanie de sensibilizare care avea ca scop informarea cetățenilor despre standardele de integritate stabilite prin lege. În cadrul campaniei au fost informați peste 100.000 de utilizatori ai rețelelor de socializare, iar 80% din populație au fost sensibilizate prin intermediul canalelor mass-media tradiționale.

Realizarea agendei privind egalitatea de gen și abilitarea femeilor a avansat grație eforturilor de sensibilizare și oferirii de cunoștințe tehnice. Cu susținerea Organizației Națiunilor Unite, Republica Moldova a semnat în anul 2017 Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, devenind astfel al 44-lea stat semnatar. De asemenea, a fost elaborată Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023,¹⁶ iar Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021 a fost aprobată.¹⁷ În 16 localități, la dispoziția victimelor violenței au fost puse servicii de susținere mai eficiente și coordonate, care sunt centrate mai mult pe victimă. În plus, femeile victime ale violenței au fost împuternicite să devină „campioane pozitive” și să ajute alte femei să facă primul pas spre o viață fără violență. Una dintre „campioanele pozitive” a ajuns chiar să fie inclusă în lista BBC „100 cele mai inspiratoare și inovatoare femei din lume” în anul 2017.

15 Aprobata prin Hotărârea Parlamentului nr. 56/2017

16 Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 281/2018

17 Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 25/2017

Femeile primare fac schimb de experiență

Angela Zaporojan, primarul comunei Colonița, a găzduit un tur de studiu pentru 15 femei primare care sunt la primul lor mandat. Acestea au avut ocazia să afle despre mai multe proiecte de dezvoltare comunitară implementate la Colonița și să participe la deschiderea oficială a unui teren de joacă. Schimbul de experiență a fost util pentru multe dintre participante, inclusiv pentru Elena Savițchi, primar al satului Borogoi din raionul Leova, care a afirmat: „Sunt impresionată de faptul că activitățile care se desfășoară aici au loc după un plan prestabilit și mi-aș dori să urmez aceeași metodologie de lucru și să pun accentul pe necesitățile oamenilor.”

Pe parcursul anului, femeile de asemenea au fost împuternicite să tindă către și să-și asume roluri de conducere prin mentorat de la egal la egal, colaborări în rețea și alte activități de consolidare a capacităților. Peste 250 de femei, inclusiv cu dizabilități, și-au sporit capacitățile de conducere și au devenit mai pregătite să-și asume roluri de conducere în comunitățile lor și nu numai. Comisia Electorală Centrală, susținută de Organizația Națiunilor Unite, a continuat să promoveze reprezentarea mai bună a femeilor în politică și în procesul decizional prin furnizarea datelor dezagregate pe criteriu de sex, care reflectă participarea femeilor și a bărbaților la alegeri și la procesele electorale. La un nivel mai larg, participarea politică a femeilor și a bărbaților a fost promovată prin activități de educație electorală și participare civică, care au implicat peste 100.000 de persoane.

Cooperarea dintre Organizația Națiunilor Unite și Guvernul Republicii Moldova în ultimul an a contribuit la consolidarea instituțiilor și a cadrului legal în domeniul migrației și dezvoltării. Prin sprijinul acordat Guvernului la crearea Comitetului interministerial în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării a fost îmbunătățită integrarea migrației în cadrul legal. A fost adoptat un plan de acțiuni care vizează reintegrarea cetățenilor moldoveni reîntorși de peste hotare prin programe și servicii specifice, iar capacitățile agențiilor de migrație și de gestionare a frontierei, ale comunității științifice și ale activiștilor din diasporă au fost consolidate printr-un set integrat de activități axate pe îmbunătățirea competențelor analitice. Mai mult, cooperarea interinstituțională pentru integrarea refugiaților a fost stimulată, iar procedurile pentru solicitantii de azil – îmbunătățite.

Datorită eforturilor de consolidare a capacităților în domeniul migrației, autoritățile naționale și alți actori relevanți sunt pregătiți mai bine pentru a măsura, monitoriza și analiza fluxurile imigrației, emigrației și migrației interne, precum și modul în care acestea afectează procesul de dezvoltare națională și regională. Pentru prima dată, Profilul Migrațional Extins – un raport cuprinzător care conține indicatori privind migrația și informații relevante privind migrația – a acoperit și regiunea transnistreană, permițând Guvernului să evalueze și să-și îmbunătățească politicile de migrație și planificarea dezvoltării în raport cu această zonă a țării. În plus, revizuirea și îmbunătățirea unor astfel de mecanisme, precum rețeaua națională de susținere pentru colectarea datelor și modelul standardizat al indicatorilor pentru migrație, au facilitat actualizarea cu regularitate a Profilului Migrațional, oferind Guvernului posibilitatea să valorifice plenar respectivul instrument.

În prezent, mai multe servicii competente sunt disponibile pentru victimele traficului de ființe umane și drepturile acestor persoane sunt protejate mai eficient de asemenea datorită activității Organizației Națiunilor Unite și a partenerilor săi

desfășurate în acest an. Pe parcursul lui 2017, judecătorii, procurorii, ofițerii de poliție, avocații și parajurii au fost instruiți cu privire la abordările prietenoase în cazul victimelor traficului de ființe umane, îmbunătățirea eficienței urmăririi penale și protecția drepturilor victimelor. Instruirea oferită părților interesate din Sistemul național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane le-a sporit capacitatea de a răspunde mai bine nevoilor beneficiarilor. La nivel de politici, au fost elaborate mai multe documente care vizează combaterea traficului de ființe umane, printre care Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023.¹⁸

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a continuat să fie pentru persoanele cu dizabilități și grupurile sub-reprezentate un avocat și partener de încredere în promovarea egalității, combaterea discriminării și îmbunătățirea calității vieții. Rezultatele reformei de dezinstituționalizare, care este promovată de Organizația Națiunilor Unite, au devenit evidente atunci când primele persoane cu dizabilități au părăsit instituțiile rezidențiale și s-au stabilit în comunitate. Implementarea unui mecanism de finanțare mai durabil pentru mediatorii comunitari romi, care să implice alocarea resurselor din bugetul de stat, va facilita angajarea unui număr suplimentar de mediatori, care s-au dovedit a fi o resursă importantă pentru comunitățile din Republica Moldova. Recunoscând rolul pozitiv pe care acești mediatori îl pot avea în comunitate, Organizația Națiunilor Unite i-a sprijinit pe 15 dintre ei în îmbunătățirea abilităților operaționale și de sensibilizare, ceea ce a asigurat, printre altele, creșterea ratelor de școlarizare în rândul fetelor și băieților romi. Sprijinul consultativ și de consolidare a capacităților oferit Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității reprezintă un alt efort care a contribuit la aplicarea eficientă a principiului de egalitate și nediscriminare în Republica Moldova. În anul 2017, Consiliul a examinat peste 150 de cazuri noi, unele fiind de natură transformatoare în domeniu. Faptul discriminării a fost constatat în 62 de cazuri, ceea ce reprezintă 40% din totalul deciziilor emise.

18 Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 461/2018

În prezent sunt disponibile mai multe date de calitate care pot fi folosite de factorii de decizie și alte părți interesate. Cu susținerea Organizației Națiunilor Unite, Biroul Național de Statistică a finalizat prelucrarea datelor Recensământului populației și al locuințelor din anul 2014, diseminând rezultatele acestui exercițiu într-un mod interactiv. A fost realizată o evaluare cuprinzătoare a necesităților Biroului Național de Statistică pentru Runda mondială 2020 a recensămintelor, fiind întocmit și un Plan de acțiuni pentru următorul recensământ. În plus, Biroul Național de Statistică a elaborat o publicație statistică tematică cu privire

la copii și a lansat un portal ușor de utilizat privind statisticile de gen, oferind date dezagregate pe sexe pentru factorii de decizie și publicul larg.

În cele din urmă, grație susținerii Organizației Națiunilor Unite, Parlamentul a devenit mai pregătit să-și exercite funcția de supraveghere la capitolul realizarea ODD-urilor. Au fost organizate 5 forumuri parlamentare consultative regionale cu privire la aspectele legate de ODD-uri și 8 forumuri dedicate în mod special violenței împotriva femeilor și copiilor și măsurilor de prevenire a acestui fenomen.

Pilonul 2: Dezvoltarea capitalului uman și incluziunea socială

În anul 2017, eforturile Organizației Națiunilor Unite au contribuit la progrese notabile în reducerea decalajelor de dezvoltare regională, stimulând creșterea incluzivă și îmbunătățind accesul la oportunități economice și locuri de muncă decente în Republica Moldova. Potențialul neexplorat al diferitor actori, inclusiv al comunităților din diasporă, a fost valorificat pentru a stimula dezvoltarea locală. Asociațiile de băștinași – entități create cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite pentru a implica migrații în dezvoltarea comunităților de origine – s-au dovedit a fi un instrument de succes pentru finanțarea inițiativelor de dezvoltare locală. Diaspora a contribuit cu mai mult de 120.000 de dolari la implementarea a peste 20 de proiecte de infrastructură socială în prima campanie de finanțare participativă, lansată de asociațiile de

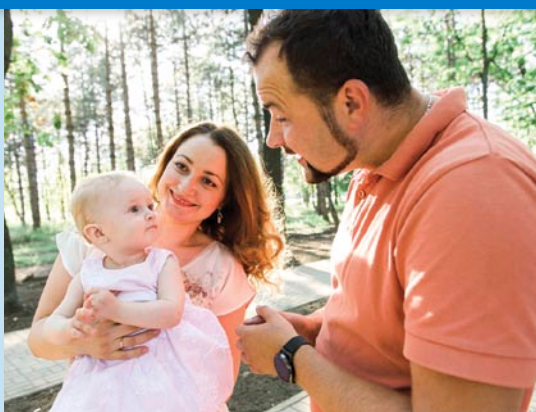
băștinași. În prezent, în toate raioanele din țară activează 40 de asociații de băștinași. Succesul acestor asociații a încurajat înființarea a încă 50 de entități similare, de această dată fără sprijinul Organizației Națiunilor Unite.

Infrastructura socială a comunităților locale a fost consolidată și mai mult prin soluții multisectoriale. Crearea a 5 platforme tematice, care au reunit persoane de pe ambele maluri ale Nistrului pentru a depune eforturi în domeniul învățământului, serviciilor de sănătate, mediului, culturii și sportului, a contribuit la finalizarea a 25 de proiecte de infrastructură socială în anul 2017. O abordare similară, prin care a fost încurajat dialogul și cooperarea dintre locuitorii din Găgăuzia și Taraclia, a permis finalizarea a 22 de proiecte de infrastructură în beneficiul celor 44 de localități din regiune. Acest efort a generat, de asemenea, o implicare consolidată în jurul unei viziuni și a unor priorități comune, care a contribuit la mobilizarea a peste 1 milion de dolari din resursele locale pentru realizarea acestora.

Pentru a facilita dezvoltarea sectorului privat, un factor esențial pentru creșterea economică durabilă și reducerea sărăciei, Organizația Națiunilor Unite a susținut peste 45 de schimburi de afaceri și 70 de parteneriate între malurile drept și stâng ale Nistrului. Datorită înființării pe ambele maluri ale râului a 10 asociații de întreprinderi, 8 platforme de afaceri și a unei piețe comune de consultanță în afaceri, peste 500 de întreprinderi mici și mijlocii au putut să se dezvolte și să desfășoare activități de comerț. În plus, recunoscând potențialul considerabil al entităților din sectorul privat de a deveni parteneri de dezvoltare, Organizația Națiunilor Unite a înființat Laboratorul de inovații în afaceri, care a încurajat deja inovații avansate bazate pe colaborare în peste 86 de companii.

În total, peste 428.000 de persoane de pe ambele maluri ale râului Nistru s-au bucurat în anul 2017

Schimbarea o facem acasă

În calitate de președinte al Asociației băștinașilor „Ungheneni de Pretutindenii”, Ion Poia valorifică potențialul diasporei pentru a îmbunătăți condițiile de trai ale oamenilor din Ungheni. Singurul parc din oraș a fost recent renovat datorită contribuțiilor unghenienilor stabiliți peste hotare. Ion a fost ca o punte de legătură între foștii locuitori împrăștiați acum prin lume și autoritățile publice locale. Acesta a fost primul proiect implementat cu ajutorul diasporei la Ungheni.

de un trai mai bun, iar peste 1.300 de locuri de muncă au fost create grație eforturilor Organizației Națiunilor Unite ce vizau dezvoltarea afacerilor și îmbunătățirea infrastructurii din comunități. Un număr considerabil din locurile noi de muncă create, 571 mai exact, sunt ocupate de femei. Mai mult, 142 de tinere au beneficiat de programe educaționale în domenii tradițional dominate de bărbați, printre care robotică, elaborare de aplicații web și imprimare 3D, ceea ce a contribuit la promovarea în continuare a abilitării economice a femeilor și a egalității de gen.

Elaborarea și implementarea unei platforme inovatoare de angajare în câmpul muncii – este vorba despre o platformă web – a contribuit la îmbunătățirea accesului tinerilor din Republica Moldova la consiliere în carieră și în domeniul angajării. În prima lună de la lansare, peste 5.000 de vizitatori au recurs la serviciile de angajare și formare furnizate prin intermediul platformei. Au fost create posibilități de angajare și pentru 65 de femei și bărbați dezavantajați, care și-au găsit un loc de muncă după ce au beneficiat de formare profesională, ca parte a unei inițiative implementate de către Organizația Națiunilor Unite. La nivel de politici, prin aprobarea Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 și Planului de acțiuni aferent,¹⁹ elaborate cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, a fost stabilit un cadru pentru crearea mai multor locuri de muncă decente și abordarea inegalităților de pe piața forței de muncă din Republica Moldova în anii următori. De asemenea, a fost aprobată Legea cu privire la comitetele sectoriale pentru formare profesională,²⁰ care vizează depășirea incompatibilității dintre competențele celor ce acced pe piața forței de muncă și solicitările angajatorilor vizavi de potențialii salariați. Ca rezultat, au fost înființate și au devenit funcționale 4 comitete sectoriale pentru formare profesională în domeniul industriei ușoare, TIC, construcțiilor și agriculturii.

În anul 2017, eforturile ONU de a spori accesul la educație de calitate și incluzivă pentru copii și

¹⁹ Aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1473/2016

²⁰ Legea cu privire la comitetele sectoriale pentru formare profesională nr. 244/2017

Un grup de profesori a fost instruit în domeniul educației centrate pe copil

Peste 30 de profesori din Ciorești sunt mai pregătiți acum să răspundă nevoilor de dezvoltare ale discipolilor după ce au participat la o instruire în domeniul educației centrate pe copil, organizată ca parte a unui proiect care vizează sporirea nivelului de participare a copiilor romi la educație. Lidia Gulica, o participantă la instruire care are experiență în aplicarea metodelor interactive de predare în clasă, a declarat: „Până de curând trebuia să-i conving pe copiii din satul vecin, Vulcănești, să vină la lecții. Acum, datorită noilor metode de predare, este puțin probabil ca ei să lipsească vreo zi de la școală. Acest lucru ne motivează.”

adolescenți au contribuit la atingerea unor rate mai înalte de înscriere în învățământul preșcolar atât pentru băieți, cât și pentru fete, atât pentru copiii din zonele urbane, cât și pentru cei din zonele rurale. Astfel, rata generală de înscriere în învățământul preșcolar a ajuns la circa 87% în anul 2017, apropiindu-se practic de obiectivul stabilit. Cu toate acestea, ratele de înscriere în învățământul primar și gimnazial au rămas la același nivel de 91% și, respectiv, 87%.

Inițiativele de promovare a agendei pentru educația incluzivă au înregistrat, de asemenea, rezultate promițătoare pe parcursul anului. Procentul copiilor cu dizabilități înscriși în școlile generale a ajuns la 35%, fiind cu 7,4 puncte procentuale mai mare decât în anul precedent. Totodată, numărul copiilor cu dizabilități din școlile speciale s-a redus cu 17%, reflectând în continuare tendința spre integrare. Au fost luate măsuri specifice

pentru a le oferi copiilor din minoritățile etnice dezavantajate aceleași oportunități educaționale de care se bucură semenii lor. Un exemplu în acest sens este implementarea unui proiect pilot având ca scop creșterea nivelului de școlarizare al fetelor și băieților romi prin mobilizarea sprijinului comunitar și al actorilor locali. Proiectul dat a contribuit la includerea în învățământul general a 40 de copii romi de vârstă școlară (19 fete și 21 de băieți).

În sectorul sănătății, în anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a contribuit la îmbunătățirea prevenirii, diagnosticării și tratării bolilor transmisibile și netransmisibile, în beneficiul pacienților, personalului medical și al oamenilor în general. Eficientizarea serviciilor de screening pentru cancerul de col uterin a permis 56,8% dintre femeile eligibile cu vârsta cuprinsă între 25-61 de ani să beneficieze de astfel de servicii în anul 2017. Personalul medical este mai bine pregătit să diagnosticheze și să trateze tuberculoza datorită unei aplicații pentru smartphone concepute special în acest scop. Elaborarea unui mecanism de contractare pentru furnizarea serviciilor de prevenire a HIV a permis implementarea primelor proiecte de reducere a riscurilor în două cele mai afectate orașe din Republica Moldova. În cadrul acestor proiecte, unor circa 2.000 de persoane, care sunt expuse cel mai mult riscului de infectare cu HIV, le-au fost oferite pe parcursul anului servicii de prevenire.

Serviciile de sănătate pentru copii și tineri, precum și serviciile de îngrijire prenatală au fost, de asemenea, ameliorate pe parcursul anului. Abilitățile de comunicare interpersonală ale 384 de specialiști medicali au fost, la fel, sporite pentru a le susține interacțiunea cu părinții și pentru a consolida tendințele de imunizare și alăptare. Cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite, au fost elaborate și aprobate la nivel de minister ghiduri privind vizitele la domiciliu, inclusiv instrumente de evaluare a bunăstării copiilor și familiilor. Aproape 1.300 de copii și peste 50 de femei însărcinate din 4 raioane din nordul țării au beneficiat de serviciile

21 În anul 2017, Ministerul Sănătății a fost reorganizat în Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, ca parte a reformei administrației publice centrale.

Promovăm educația pentru sănătate și participarea în rândul tinerilor

Ca parte a Rețelei Y-PEER, tineri din toată țara au beneficiat de educație de la egal la egal, axată pe sănătatea reproducerii, drepturile omului și prevenirea violenței de gen. Adelina are 16 ani și locuiește în or. Bălți, fiind membră Y-PEER de la începutul anului 2017. Ea a explicat următoarele: „Mereu am fost o fire timidă și retrasă, preferând să stau cuminte în bancă. Această rețea, însă, mi-a schimbat viața.” Tânăra a aflat informații despre corpul său, despre comportamentele și relațiile sănătoase, abilitățile de negociere și importanța deciziilor corecte. Adelina este încântată să împărtășească colegilor săi cunoștințele pe care le-a acumulat.

pilot de vizită la domiciliu. Aproximativ 163.000 de adolescenți și tineri au putut să acceseze în anul 2017 servicii de sănătate prietenoase tinerilor îmbunătățite. În plus, circa 13.000 de tineri au beneficiat de informații și educație de la egal la egal potrivită vârstei și sensibilă din punct de vedere cultural despre sănătate, cu accent pe sănătatea reproducerii, drepturile omului și prevenirea violenței bazate pe gen.

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a continuat să susțină reformele din sectorul farmaceutic, inclusiv în ceea ce privește selectarea și utilizarea rațională a medicamentelor, stabilirea prețurilor, rambursarea, achiziția și distribuția produselor farmaceutice. Parteneriatul strategic al Organizației Națiunilor Unite cu Ministerul Sănătății²¹ privind achiziționarea de medicamente, vaccini și produse de uz medical pentru 10 programe

naționale de sănătate a asigurat accesul mai multor beneficiari la medicamente și vaccinuri gratuite, de o calitate superioară. Economii făcute au fost folosite pentru a achiziționa stocuri suplimentare de medicamente vitale pentru aproximativ 1.000 de pacienți care suferă de cancer.

Cea mai recentă evaluare a tuturor spitalelor publice, precum și a unor spitale private, la capitolul rezistența la dezastre, a înregistrat o îmbunătățire semnificativă în raport cu rezultatele evaluării de referință din anul 2010. Succesul eforturilor depuse anterior a stat la baza consolidării în continuare a capacității sistemului medical de a reacționa în situațiile de criză. Truse de urgență, care conțin medicamente, consumabile și echipamente esențiale, acum sunt disponibile și pot fi utilizate pentru a răspunde la eventuale situații de urgență la scară largă. În plus, în urma unei pregătiri specializate, reprezentanții a 25 de cabinete de sănătate a re-producerii și centre de sănătate publică sunt mai pregătiți pentru a furniza pachetul inițial minim de servicii pentru sănătatea sexuală și reproductivă în cazul unei crize umanitare.

Pe parcursul anului, Organizația Națiunilor Unite a continuat să ofere Guvernului asistență pentru consolidarea cadrului de politici, a celui juridic și de reglementare în domeniul sănătății. Câteva documente importante aprobate în anul 2017 au fost elaborate cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite. Printre ele se numără Programul național de prevenire și control al diabetului zaharat pentru anii 2017-2021²² și Strategia de comunicare

privind schimbarea comportamentului pentru Programul național de imunizări pentru anii 2016-2020.²³ Organizația Națiunilor Unite de asemenea a sprijinit elaborarea Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2018-2022.²⁴ Cu scopul de a acumula dovezi pentru elaborarea de politici în sectorul sănătății, în perioada de raportare, cu asistența Organizației Națiunilor Unite au fost efectuate mai multe studii. Ca parte a unui efort mai larg de instituționalizare a elaborării politicilor bazate pe dovezi, Organizația Națiunilor Unite a contribuit, prin instruirii și schimburi de experiență, la consolidarea capacității naționale în domeniu.

Sprijinul Organizației Națiunilor Unite pentru procesul de dezinstituționalizare și pentru implementarea unor modele alternative de îngrijire a contribuit la creșterea continuă a numărului de copii plasați în îngrijire familială – de la 3.200 în anul 2016 la 3.900 în anul 2017. În aceeași perioadă, numărul de copii aflați în îngrijire rezidențială s-a redus de la 2.200 la 1.750. Mai mult, instituționalizarea a peste 200 de copii de pe ambele maluri ale râului Nistru a fost evitată prin susținerea familiilor lor biologice. Ca să poată aborda cazurile copiilor abandonați sau separați de familiile lor, sistemul de protecție socială a fost asigurat cu ghiduri despre asistența maternală în cazul copiilor sub trei ani, iar în cadrul campaniilor de comunicare care promovau asistența parentală profesionistă și prevenirea abandonului și separării despre respectivelor subiecte au fost informate și sensibilizate aproximativ jumătate de milion de persoane.

22 Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 1030/2017

23 Aprobata prin Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 651/2017

24 Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 681/2018

Pilonul 3: Mediul, schimbările climatice și gestionarea riscurilor de dezastre

Energia verde ajunge la grădinițe

Copiii de la grădinița „Lăstărel” beneficiază de apă caldă de la colectoare solare și căldură generată de energia din biomasă. Grădinița „Lăstărel” este prima din cele șase instituții preșcolare din orașul Fălești care a renunțat la încălzirea cu surse fosile și a trecut la energia din resurse regenerabile. Elena Prodan, educatoare în cadrul instituției, a menționat: „Mă bucur atât pentru copii, cât și pentru personalul instituției. Este mult mai comod de când au fost instalate colectoarele solare, avem mereu apă caldă și nu trebuie să așteptăm să se încălzească.”

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a continuat să promoveze durabilitatea mediului și să consolideze capacitatea națională de gestionare a riscurilor de dezastre (GRD) și de adaptare la schimbările climatice. Inițiativele implementate în acest domeniu s-au soldat deja cu rezultate tangibile, de care se bucură mai multe persoane și comunități din toată țara. Ponderea energiei obținute din sursele regenerabile a crescut de la 5% în anul 2012 la 14,7% în anul 2017. În prezent, peste 200 de instituții publice, printre care școli, grădinițe, centre comunitare și spitale, sunt încălzite cu energie produsă la nivel local din biomasă, iar aproape 200.000 de persoane au acces la energie verde și servicii îmbunătățite, profi-

tând de toate avantajele pe care le oferă energia verde. În cadrul instituțiilor publice care au optat pentru energia din biomasă, în ultimii 5 ani au fost create peste 580 de locuri de muncă noi destinate operatorilor de centrale termice, inclusiv peste 60 de locuri de muncă în anul 2017.

Pe parcursul anului au fost înregistrate progrese importante în eliminarea substanțelor periculoase, reducerea riscurilor aferente sănătății publice și sprijinirea implementării măsurilor de prevenire a poluării. Datorită eliminării a 400 de tone de substanțe chimice periculoase, calitatea mediului a fost îmbunătățită pentru peste 2.500 de persoane, iar 2.070 de hectare de teren agricol au fost protejate împotriva contaminării. Pentru a spori productivitatea resurselor și performanța de mediu a întreprinderilor, Organizația Națiunilor Unite a ajutat întreprinderile locale din sectorul de prelucrare a produselor alimentare, cel al produselor chimice, precum și cel al materialelor de construcție să aplice tehnici și practici de prevenire a dezastrelor ecologice. Mijloacele de producție ecologice, care permit o utilizare mai eficientă a resurselor, sunt considerate esențiale pentru tranziția țării spre o economie verde și cu emisii scăzute de dioxid de carbon, iar eforturile Organizației Națiunilor Unite contribuie în mod direct la accelerarea acestui proces.

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a continuat să joace un rol important în promovarea unor soluții durabile pentru a preveni pierderea biodiversității și degradarea ecosistemelor. O inventariere a biodiversității biologice și diversității peisajere a fost efectuată în două raioane din țară, Soroca și Ștefan Vodă, pe o suprafață de 204.000 hectare. Inventarierea a fost utilizată pentru elaborarea planurilor spațiale și a planurilor generale de urbanism în cele două raioane. Planurile au fost elaborate într-un mod participativ, cu implicarea a peste 6.400 de familii vulnerabile în luarea deciziilor privind utilizarea ulterioară a terenurilor,

pădurilor și pășunilor din localitățile lor. În plus, au fost elaborate planuri de gestionare a pădurilor și pășunilor pentru 4 localități. În aceste planuri au fost identificate posibilități pentru practicile silvo-pastorale, care, pe termen lung, vor permite reducerea exploatării forestiere ilegale și vor spori productivitatea și componența speciilor pe teritoriul pășunilor existente.

Una dintre prioritățile agendei Organizației Națiunilor Unite pentru anul 2017 a rămas depășirea efectelor negative ale schimbărilor climatice. Pentru a aborda provocările legate de adaptarea sectorului agricol la schimbările climatice, în cadrul a 32 de școli pentru agricultori au fost demonstrate și testate tehnologii eficiente în agricultura de conservare și instrumente inovatoare de gestionare a dăunătorilor. Aceste eforturi au contribuit la consolidarea capacității a peste 6.000 de fermieri din întreaga țară. Echipamente no-till și mini-till, precum și sisteme de irigare și microclimă, care au fost testate pe 6 loturi demonstrative în timpul

perioadei de raportare, au fost puse la dispoziția agricultorilor pentru a disemina și altor potențiali utilizatori bunele practici în domeniu.

Recunoscând valoarea datelor pentru înțelegerea riscurilor legate de climă și dezastră, site-ul Serviciului Hidrometeorologic de Stat a fost modernizat pe deplin, fiind acum aliniat la standardele Rețelei Serviciilor Meteorologice Europene. Acest lucru este esențial pentru asigurarea unor prognoze în timp real, care iau în considerare mai multe tipuri de pericole, și a unor alerte timpurii, într-un mod ușor de utilizat. Organizația Națiunilor Unite a susținut și elaborarea foii de parcurs privind reducerea emisiilor în conformitate cu contribuțiile stabilite la nivel național – obiective pe care țara s-a angajat să le atingă pentru a reduce emisiile și a se adapta la impactul schimbărilor climatice în conformitate cu Acordul de la Paris din 2015. Pentru a urmări progresul țării în realizarea acestor angajamente, pe parcursul anului a fost pus în aplicare un sistem de monitorizare și evaluare în baza indicatorilor care reprezintă un instrument de raportare și planificare privind schimbările climatice.

La nivel legislativ și de reglementare, eforturile Organizației Națiunilor Unite s-au soldat cu elaborarea și aprobarea în anul 2017 a mai multor documente importante în domeniul mediului. Parlamentul a adoptat Legea privind evaluarea strategică de mediu,²⁵ oferind un cadru pentru integrarea considerentelor de mediu în politicile, planurile și programele specifice sectorului cu scopul de a diminua efectele negative ale acțiunilor strategice propuse asupra mediului. Guvernul a elaborat Programul național de protecție integrată a plantelor pentru anii 2018-2027,²⁶ care urmărește optimizarea utilizării substanțelor chimice pentru a garanta siguranța produselor alimentare și a mediului.

O suprafață de pășune a fost reabilitată

Locuitorii satelor Talmază și Copceac din raionul Ștefan Vodă se bucură acum de rezultatele unei inițiative de reabilitare a solului și a faunei. După cum explică primarul satului Copceac, Vasile Țânțari, pășunile care erau odată degradate au fost readuse la viață: „În ultimii doi ani, au fost recuperate 25 de hectare de pășuni și au fost plantate 36 de hectare de fâșii forestiere cu salcâm alb.” Proprietarii de animale sunt mulțumiți, „putând obține suficiente furaje de o calitate bună la un preț rezonabil”.

25 Legea privind evaluarea strategică de mediu nr. 11/2017

26 Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 123/2018

REZULTATELE COMPONENTEI „OPERĂM CA UN TOT ÎNTREG”

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a continuat să înregistreze progrese în asigurarea unei eficiențe și eficacități mai mari în toate domeniile operațiunilor comune. În efortul de a spori transparența achizițiilor și a îmbunătăți cunoștințele furnizorilor cu privire la reglementările Organizației Națiunilor Unite, în limbile locale au fost elaborate infografice ușor de utilizat, în care au fost explicate etapele procesului de achiziție. Acestea au fost distribuite pe scară largă printre furnizori și au fost postate pe site-urile Organizației Națiunilor Unite.

Pentru a spori și mai mult capacitatea echipei Organizației Națiunilor Unite, a fost organizată o serie de instruirii pe teme precum analiza conflictelor, sensibilitatea la conflicte, consolidarea păcii și prevenirea conflictelor, coeziunea socială și reconcilierea, drepturile omului, diversitatea și incluziunea socială, tehnologiile inovatoare de informare și comunicare, siguranța și securitatea.

În anul 2017, Organizația Națiunilor Unite a continuat să se bazeze pe eforturile din anii precedenți pentru a spori și mai mult diversitatea, incluziunea și accesibilitatea, desfășurând în acest context a doua ediție a programului de stagii pentru diversitate. Astfel, 15 persoane din grupuri sub-reprezentate au avut ocazia de a urma un stagiu în familia Organizației Națiunilor Unite. Casa Organizației Națiunilor Unite a devenit și mai accesibilă, permițând accesul și facilitând mobilitatea în întreaga clădire.

Sistemul de Dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite a fost printre primii care au reacționat rapid la apelul de asistență urgentă în urma ninsorilor abundente ce s-au abătut asupra Republicii Moldova în aprilie 2017. În decurs de 24 de ore, Organizația Națiunilor Unite a mobilizat bunuri și produse în valoare de peste 46.000 de dolari. Organizația a ajutat Guvernul să reducă impactul calamității și să reia ritmul normal de dezvoltare în întreaga țară. Eforturile Organizației Națiunilor Unite au fost apreciate enorm, contribuind la poziționarea în continuare a

Programul de stagii pentru diversitate abilitază participării

Ecaterina, o tânără cu dizabilități vizuale din regiunea transnistreană, este una dintre persoanele care au urmat un stagiu de 6 luni la ONU în Moldova în cadrul unui program de stagii pentru diversitate. Ecaterina s-a confruntat cu discriminare și stigmă când încerca să-și găsească un loc de muncă după absolvirea cu succes a universității și finalizarea studiilor de masterat în domeniul relațiilor internaționale și științelor politice. Grație cunoștințelor acumulate în timpul programului, Ecaterina afirmă că acum este gata să lupte pentru drepturile sale și să-și învețe pe alți membri din comunitatea ei cum să-și revendice drepturile și să monitorizeze realizarea lor.

sistemului Organizației Națiunilor Unite în calitate de partener loial, operativ și de încredere.

În cadrul unei inițiative a agențiilor Organizației Națiunilor Unite de consolidare a economiilor și a eficienței operaționale, în anul 2017 a fost lansat un proiect pilot privind testarea tehnologiei blockchain pentru gestionarea parcului auto al Organizației Națiunilor Unite. Proiectul vizează creșterea eficienței administrării vehiculelor Organizației Națiunilor Unite, automatizarea procesului de închiriere al autoturismelor și raportarea despre utilizarea vehiculelor. Acest lucru a permis Organizației Națiunilor Unite în Moldova să stabilească parteneriate inovatoare non-tradiționale cu companiile IT. Prototipul gestionării parcului auto prin intermediul tehnologiei blockchain va fi replicat în sectorul public.

REZULTATELE COMPONENTEI „COMUNICĂM CA UN TOT ÎNTREG”

Fiind ghidată de Strategia comună de comunicare și susținută de un Grup abilitat de comunicare al Organizației Națiunilor Unite, echipa Organizației Națiunilor Unite în Moldova a realizat progrese semnificative în campaniile comune de comunicare și sensibilizare în anul 2017. Purtătorul de cuvânt a fost implicat în mod consecvent în campaniile de sensibilizare și comunicare, contribuind la transmiterea de mesaje puternice și coerente în spiritul componentei „Comunicăm ca un tot întreg”. Campaniile comune majore ale Organizației Națiunilor Unite au devenit mult mai vizibile și au dus la asumarea de angajamente în domenii normative precum egalitatea de gen și drepturile omului. Prin diverse tipuri de platforme de comunicare, Organizația Națiunilor Unite în Moldova a putut să ajungă la diferite segmente de public.

În anul 2017, campania de comunicare „Obiective globale, acțiuni locale” s-a încheiat cu un Social Good Summit, care a reunit reprezentanți ai tineretului și ai sectorului privat. În cadrul evenimentului au fost evocate exemple încurajatoare de implicare civică. În parteneriat cu Guvernul, au fost pregătite și difuzate spoturi video și ilustrații grafice care demonstau că niște pași mici pot face o diferență mare.

Mai multe femei, bărbați, fete și băieți și-au consolidat cunoștințele despre toate formele de violență în timpul campaniei „16 zile de activism împotriva violenței bazate pe gen”, care a fost organizată și în anul 2017. Lansarea ediției din 2017 a avut loc sub egida Președintelui Parlamentului și a Prim-ministrului, fiind desfășurată în comun de Organizația

Națiunilor Unite și Ambasada Suediei. În anul 2017 campania a avut o incidență fără precedent: peste 70 de evenimente și activități au fost organizate de Guvern, societatea civilă, instituții internaționale și mass-media, multe dintre ele beneficiind de sprijin direct din partea Organizației Națiunilor Unite.

În cadrul festivalului internațional de modă, în jur de 40 de tineri creatori de modă au folosit în colecțiile lor panglica roșie, simbolul solidarității cu persoanele care trăiesc cu HIV. Câteva campanii de sensibilizare, desfășurate împreună cu organizații non-profit active în domeniul prevenirii, tratamentului, îngrijirii și asistenței HIV, au inclus peste 60.000 de persoane de pe ambele maluri ale râului Nistru. Sute de persoane au fost testate la HIV în timpul acestor campanii.

Potrivit rezultatelor monitorizării în comun a mass-media, 1.936 de materiale despre Organizația Națiunilor Unite au apărut în 182 de surse mass-media moldovenești în anul 2017. Aceasta reprezintă o creștere cu 38% a prezenței în mass-media față de anul precedent, mai multe surse mass-media reflectând intervențiile și rezultatele pentru dezvoltare ale Organizației Națiunilor Unite. Cel mai difuzat subiect a fost semnarea noului Cadru de parteneriat pentru dezvoltare durabilă 2018-2022 între Guvernul Republicii Moldova și Organizația Națiunilor Unite. Prezența Organizației Națiunilor Unite pe rețelele de socializare în general și numărul celor care urmăresc și utilizează principalele 3 platforme sociale din Republica Moldova au crescut și în anul 2017 (cu 65% pentru Twitter, 29% pentru Facebook și 33% pentru Odnoklassniki).

SINTEZĂ FINANCIARĂ

Pilonul 1: Guvernarea democratică, justiția, egalitatea și drepturile

Agenția	Suma estimativă cheltuită în 2013, USD	Suma estimativă cheltuită în 2014, USD	Suma estimativă cheltuită în 2015, USD	Suma estimativă cheltuită în 2016, USD	Suma estimativă cheltuită în 2017, USD	Suma estimativă cheltuită în perioada 2013-2017, USD
	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma
OIM	1.464.424	3.908.110	3.567.555	3.059.774	2.604.102	14.603.965
OHCHR	170.000	379.946	531.057	363.950	379.289	1.824.242
UN Women	166.209	826.593	1.670.625	1.539.708	1.552.722	5.755.857
PNUD	8.978.702	5.770.107	7.452.159	4.826.235	5.182.408	32.209.611
UNECE	15.000	86.000	35.000	-	-	136.000
UNESCO	15.000	-	-	-	-	15.000
UNFPA	144.821	675.722	83.156	209.026	229.719	1.342.444
UNHCR	750.000	735.000	493.471	323.725	516.880	2.819.076
UNICEF	1.095.000	676.454	512.000	241.600	356.730	2.881.784
UNODC	450.000	50.000	350.000	-	-	850.000
OMS	150.000	150.000	200.000	150.000	320.000	970.000
Total	13.399.156	13.257.933	14.895.023	10.714.017	11.141.850	63.407.979

Pilonul 2: Dezvoltarea capitalului uman și incluziunea socială

Agenția	Suma estimativă cheltuită în 2013, USD	Suma estimativă cheltuită în 2014, USD	Suma estimativă cheltuită în 2015, USD	Suma estimativă cheltuită în 2016, USD	Suma estimativă cheltuită în 2017, USD	Suma estimativă cheltuită în perioada 2013-2017, USD
	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma
FAO	360.000	187.806	378.558	473.084	461.674	1.861.122
IAEA	153.061	280.045	285.714	5.110	1.060.082	1.784.013
IFAD	9.890.500	5.278.751	3.817.900	4.779.210	-	23.766.361
ILO	440.000	71.054	322.426	282.000	653.163	1.768.643
OIM	1.979.744	825.320	924.090	1.125.330	1.006.214	5.860.697
ITC	-	-	-	-	-	-
OHCHR	50.000	162.970	136.615	69.614	37.780	456.979
UN Women	857.077	317.239	286.601	481.798	303.873	2.246.588
UNAIDS	60.100	75.000	110.000	32.000	124.000	401.100
UNCITRAL	-	-	-	-	-	-
UNCTAD	-	-	-	-	-	-
PNUD	8.148.224	7.874.223	5.543.384	8.216.806	11.866.328	41.648.965
UNECE	35.000	-	19.000	102.500	74.000	230.500
UNESCO	43.000	-	-	-	-	43.000
UNFPA	226.325	476.915	370.656	490.527	476.912	2.041.335
UNHCR	140.000	140.000	35.000	50.000	34.000	399.000
UNICEF	2.500.000	2.140.301	1.308.000	708.000	919.685	7.575.986
UNIDO	-	22.543	1.835	-	-	24.378
UNODC	280.000	90.000	90.000	64.900	20.000	544.900
OMS	1.703.000	1.950.000	2.050.000	1.000.000	1.245.500	7.948.500
Total	26.866.032	19.892.166	15.679.779	17.880.879	18.283.211	98.602.067

Pilonul 3: Mediul, schimbările climatice și gestionarea riscurilor de dezastre

Agenția	Suma estimativă cheltuită în 2013, USD	Suma estimativă cheltuită în 2014, USD	Suma estimativă cheltuită în 2015, USD	Suma estimativă cheltuită în 2016, USD	Suma estimativă cheltuită în 2017, USD	Suma estimativă cheltuită în perioada 2013-2017, USD
	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma
FAO	526.537	138.500	419.725	91.115	118.983	1.294.860
PNUD	7.330.221	5.615.766	6.140.971	4.267.652	3.127.809	26.482.419
UNECE	245.000	336.184	122.000	-	-	703.184
UNECE	-	-	3.000	23.000	35.000	61.000
UNEP	300.000	-	50.000	-	-	350.000
UNICEF	100.000	-	-	-	-	100.000
UNIDO	264.922	174.921	484.543	146.218	87.299	1.157.903
OMS	50.000	100.000	200.000	100.000	13.000	463.000
Total	8.816.680	6.365.371	7.420.239	4.627.985	3.382.091	30.612.366

Cadru bugetar unic 2013-2017

Pilonul	Suma estimativă cheltuită în 2013, USD	Suma estimativă cheltuită în 2014, USD	Suma estimativă cheltuită în 2015, USD	Suma estimativă cheltuită în 2016, USD	Suma estimativă cheltuită în 2017, USD	Suma estimativă cheltuită în perioada 2013-2017, USD
	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma
1	13.399.156	13.257.933	14.895.023	10.714.017	11.141.850	63.407.979
2	26.866.032	19.892.166	15.679.779	17.880.879	18.283.211	98.602.067
3	8.816.680	6.365.371	7.420.239	4.627.985	3.382.091	30.612.366
Total	49.081.867	39.515.471	37.995.040	33.222.881	32.807.152	192.622.412

Anexa: PROGRESUL FAȚĂ DE CADRUL DE REZULTATE AL PROGRAMULUI PENTRU ACȚIUNE CA UN TOT ÎNTREG

Pilonul 1: Guvernarea democratică, justiția, egalitatea și drepturile omului

Rezultatul 1.1: Transparența, responsabilitatea și eficiența sporită a autorităților publice centrale și locale (APL)

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Încrederea în instituțiile administrației publice; Indicele de Percepție a Corupției	Date de bază (mai 2011): Guvern – 23%; Parlament – 19%; APL – 47%; Indicele de Percepție a Corupției: 36	Țintă: Guvern: 45%; Parlament: 40%; APL: 60%; Indicele de Percepție a Corupției: Îmbunătățirea poziției Republicii Moldova în clasament	(noiembrie 2017) Încrederea în: Guvern: 15,7%; Parlament: 11,3%; APL: 40,5% (2017) Indicele de Percepție a Corupției: 31 (din 100), poziția 122 (din 180)	a. Barometrul Opiniei Publice; Raportul Transparency International
b. Coeficientul Hunter de echilibru pe verticală (gradul de dependență fiscală al administrației publice locale de resursele transferate de către autoritățile centrale)	Date de bază: (2011) Variază între 13% și 19%	Țintă: Un coeficient Hunter care depășește 20% și care nu variază	(2017) 11,68%	b. Datele analitice ale Ministerului Finanțelor privind bugetele locale
c. Disponibilitatea publică a datelor privind egalitatea, dezagregate pe grupuri vulnerabile principale/ vizate și dimensiuni transversale (inclusiv teritoriale, zona de locuitori etc.), pentru a urmări progresele înregistrate în direcția Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și a obiectivelor de dezvoltare ale Republicii Moldova pe termen lung	Date de bază: Anumite date disponibile privind disparitățile de gen și disparitățile regionale, în cazul mai multor grupuri principale fiind înregistrată lipsa de date	Țintă: Disponibilitatea datelor privind grupurile țintă vulnerabile (persoane cu dizabilități, romi, persoane cu boli stigmatizante, cetățenii țărilor terțe și apatrizii) și utilizarea lor la elaborarea politicilor	Date statistice disponibile anual cu privire la: persoanele cu dizabilități, persoanele cu boli stigmatizante, repatriții; datele sunt parțial dezagregate pe criterii de sex și vârstă; datele privind minoritățile etno-lingvistice sunt disponibile în urma recensământului populației din 2014; indicatorii pentru ODD-uri au fost adaptați la contextul național (datele dezagregate sunt disponibile pentru 50% dintre acești indicatori, parțial disponibile pentru 5% și lipsesc pentru 45%). Nu există date disponibile privind apatrizii – datele de acest gen nu au fost colectate în timpul recensământului din 2014	c. Datele statistice ale instituțiilor publice: - Banca de date a Biroului Național de Statistică (BNS) http://statbank.statistica.md (dizabilități, HIV, alte boli) - Biroul pentru Migrație și Azil (repatriții) - Ministerul Sănătății http://www.ms.gov.md (dizabilități) - Raportul privind naționalizarea indicatorilor pentru Obiectivele de Dezvoltare Durabilă http://www.md.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/Indicators_UNU_EN.pdf

Produsul 1.1.1: Un sistem modernizat al administrației publice este în măsură să coordoneze, efectiv și eficient, elaborarea, bugetarea, implementarea și monitorizarea politicilor bazate pe dovezi în sprijinul priorităților naționale și al obiectivelor de integrare europeană

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Analiza ex-ante a politicilor și principiile MBR obligatorii pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor publice orientate spre rezultate, bazate pe drepturi și sensibile la dimensiunea de gen, cu legături clare la bugetarea pe programe	Date de bază: (2011) Metodologia pentru analiza ex-ante a politicilor (inclusiv o abordare a drepturilor omului și sensibilă la dimensiunea de gen) nu este obligatorie la elaborarea politicilor publice	Țintă: Caracterul obligatoriu al analizei ex-ante a politicilor, inclusiv a metodologiei bazate pe drepturile omului, migrație și abordările sensibile la dimensiunea de gen, pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea tuturor politicilor publice noi, elaborate după anul 2013	Legea cu privire la actele normative a fost aprobată de Parlament în două lecturi; proiectul Regulamentului Secretariatului permanent pentru drepturile omului, care să permită Secretariatului să efectueze analize ex-ante privind drepturile omului, a fost aprobat de către Ministerul Justiției	a. Legi și acte normative; Hotărârea de Guvern privind Ghidul metodologic pentru analiza ex-ante a impactului politicilor publice (Monitorul Oficial)
b. Punctajul obținut în urma Evaluării Cheltuielilor Publice și Responsabilității Financiare (CPRF) în perspectiva multianuală în planificarea fiscală, politica de cheltuieli și bugetare	Date de bază: (2011) CPRF apreciată cu calificativul B+	Țintă: Aprecierea CPRF cu calificativul A	CPRF apreciată cu calificativul A	b. Rapoartele CPRF privind PI-12, https://pefa.org/assessments/listing?f%5B0%5D=field_assessment_region%3A260&page=2
c. Acordul de Asociere (AA) UE-Moldova semnat și implementat în conformitate cu Planul de acțiuni	Date de bază: AA UE-Moldova nu este semnat	Țintă: Semnarea și implementarea AA UE-Moldova în conformitate cu Planul de acțiuni	Analiza cantitativă a nivelului PNAAA pentru anii 2017-2019 indică o proporție de implementare a acțiunilor planificate pentru 2017 de 66%	c. Rapoartele de progres anuale ale UE și ale Guvernului privind AA http://www.mfa.gov.md/img/docs/Raport-consolidat-implementarea-2017-PNA-AA-2017-2019.pdf
d. Efectuarea recensământului populației și al locuințelor din 2014	Date de bază: Inexistent (ultimul recensământ în 2004)	Țintă: (2015) Desfășurarea cu succes a recensământului, cu oferirea de date fiabile și credibile pentru formularea de politici	Rezultatele recensământului din 2014 au fost publicate și diseminate; evaluarea finală a recensământului din 2014 a fost finalizată; au fost evaluate necesitățile și capacitatea de a efectua runda de recensământ 2020; a început pregătirea pentru runda de recensământ 2020	d. Recensământul populației și al locuințelor și ancheta post-recenzare

Produsul 1.1.2: Parlamentul și Comisia Electorală Centrală pot să-și exercite atribuțiile mai bine, inclusiv pentru a asigura respectarea drepturilor omului și a egalității de gen

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Reprezentarea femeilor în funcțiile decizionale	Date de bază: (2011) deputate: 22%; ministre: 2 (10%)	Țintă: (2015) deputate: 30%; ministre: 30%	(2017) Parlament: 21% (21 femei); Guvern: 38% (5 femei din 13)	a. Raportul Comisiei Electorale Centrale cu privire la rezultatele alegerilor generale; site-ul web al Guvernului
a.1. Participarea la vot a cetățenilor moldoveni stabiliți peste hotare [indicator nou]	Date de bază: (2010) 64.199 de cetățeni moldoveni au votat în străinătate; (2014) 73.311 cetățeni moldoveni au votat în străinătate	Țintă: Creșterea nivelului de participare a cetățenilor moldoveni stabiliți peste hotare la alegerile parlamentare din 2018	Participarea a 138.720 de cetățeni moldoveni stabiliți peste hotare la alegerile prezidențiale din 2016	a.1. Comisia Electorală Centrală, „Raport cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016”, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 572 din 18.11.2016, pag. 45-49

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
b. Încrederea populației în Parlament (date dezagregate după sex)	Date de bază: (primăvara 2012): 25% declară că au încredere în Parlament (27% bărbați, 22% femei)	Țintă: (2017): 40% declară că au încredere în Parlament (cel puțin 40% femei)	(noiembrie 2017) 11,3% declară că au încredere în Parlament (11,2% bărbați și 11,4% femei)	b. Barometrul Opiniei Publice
c. Analiza proiectelor de lege propuse în Parlament din perspectiva drepturilor omului și a dimensiunii de gen	Date de bază: 0%	Țintă: 100%	A fost aprobat Planul de acțiuni al Parlamentului cu privire la egalitatea de gen pentru anii 2017-2021, care prevede analiza de gen a proiectelor de legi în Parlament	c. Rapoartele de activitate ale Parlamentului http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=fBQagrm8Cxo%3d&abid=211&language=ro-RO
d. Evaluarea generală a calității alegerilor generale efectuată de către OSCE/ Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR)	Date de bază: Alegerile parlamentare din 2010 „au respectat majoritatea standardelor”; alegerile locale din 2011 „au respectat în mare măsură” standardele	Țintă: Îmbunătățirea constantă a respectării standardelor electorale, conform evaluării OSCE/ODIHR (alegerile generale din 2014 și alegerile locale din 2015)	În raportul lor final, OSCE/ODIHR au recomandat îmbunătățirea modalităților de vot pentru alegătorii din străinătate și eliminarea lacunelor din cadrul legal	d. Rapoartele misiunii OSCE/ODIHR de observare a alegerilor, alte rapoarte ale misiunilor de observatori http://www.osce.org/odhr/elections/moldova/300006

Produsul 1.1.3: APL-urile au capacități și resurse sporite pentru a-și exercita atribuțiile, inclusiv planificarea, prestarea și monitorizarea mai bună a serviciilor în conformitate cu politicile de descentralizare

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Creșterea ponderii veniturilor proprii locale în totalul bugetelor locale	Date de bază: (2011) 4,0%	Țintă: Nu mai puțin de 10%	(2017) 9,5%	a. Rapoartele anuale ale Ministerului Finanțelor; Legea privind finanțele publice locale
b. Gradul de implementare a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare	Date de bază: Strategia națională de descentralizare aprobată în 2012	Țintă: Realizarea în timp util a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare, la nivelul de 70% din acțiunile planificate pentru anul respectiv	Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de descentralizare a fost extins până în 2018; prin urmare, încă nu au fost realizate monitorizări sau evaluări ale progresului (de către Guvern sau parteneri de dezvoltare)	b. Rapoartele Guvernului despre realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344005&lang=1

Rezultatul 1.2: Actorii din sectorul justiției sunt mai capabili să promoveze accesul la justiție și să mențină principiile statului de drept în conformitate cu angajamentele internaționale

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Nivelul încrederii populației în sistemul justiției	Date de bază: 24% din populație aveau încredere în sistemul justiției în mai 2011	Țintă: 34% din populație vor avea încredere în sistemul justiției până în 2017	(2017) 13,6% (14,8% bărbați și 12,7% femei)	a. Barometrul Opiniei Publice
[b. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
c. Numărul de instanțe de judecată și/sau organe de promovare a egalității care recunosc și remediază actele de discriminare în cauze individuale	Date de bază: Încă nu se cunosc cazuri de recunoaștere judiciară a discriminării pe orice criteriu	Țintă: 100 decizii de recunoaștere/remediere până în 2015; 400 decizii de recunoaștere/remediere până în 2017	(2017) La sfârșitul anului 2017, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a examinat 678 de cazuri; în 2017, Consiliul a examinat 160 de cazuri și a emis 149 de decizii, constatând acte de discriminare în 62 de cazuri; aproximativ 11% din decizii (17) au fost contestate în instanțele de judecată	c. Rapoartele anuale ale Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/raport-CPEDAE_2017.pdf

Produsul 1.2.1: Sistemul judecătoresc și-a sporit capacitatea de a pronunța hotărâri consecvente și independente, în conformitate cu legislația și standardele internaționale

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Elaborarea și implementarea de către Institutul Național al Justiției a modulelor pentru programele de instruire (inițială și continuă) în domeniul dreptului internațional al drepturilor omului	Date de bază: INJ oferă instruire în baza anumitor prevederi ale CEDO, însă nu asigură nicio instruire în domeniul dreptului internațional al drepturilor omului	Țintă: Către anul 2017, programele de studii ale INJ vor fi modificate substanțial și vor conține module pentru fiecare dintre tratatele, mecanismele și instrumentele internaționale – Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția împotriva torturii (CAT), Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CDC), Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, inclusiv Convenția privind statutul refugiaților din 1951	INJ a elaborat și a implementat în programele de instruire modulul cu privire la dreptul internațional al drepturilor omului; legislația drepturilor omului este inclusă în programele de instruire atât inițială, cât și continuă la INJ; la instruirea inițială, subiectul dedicat drepturilor omului este integrat prin noua metodologie de instruire orientată spre simulare/practică și printr-un curs dedicat (în sala de clasă și on-line) privind sistemul ONU și european al drepturilor omului; programul de instruire continuă include un modul dedicat drepturilor omului, în care sunt incluse diferite subiecte legate de drepturile omului	a. Verificarea obiectivă; evaluarea periodică independentă; rapoartele anuale ale INJ https://www.inj.md/sites/default/files/Plan%20for%20mare%20initiala%202017-2019.pdf https://www.inj.md/sites/default/files/17/Plan%20calendaristic%20modular%20%20pentru%20jud.%20si%20proc.%20sem%20II%202017%20aprobatb.pdf
b. Numărul hotărârilor explicative de orientare ale Curții Supreme de Justiție ce țin în mod explicit de implementarea dreptului internațional al drepturilor omului	Date de bază: Se cunosc 4 hotărâri de orientare privind dreptul internațional al drepturilor omului	Țintă: Emiterea a 4 hotărâri de orientare sau acorduri similare de orientare privind aspectele de drept internațional în domeniul drepturilor omului în perioada 2013-2017	Au fost identificate 4 hotărâri explicative ale Curții Supreme de Justiție ce țin de drepturile omului (pronunțate în perioada 2013-2017). Aceste hotărâri vizează drepturile de proprietate, libertatea de întrunire, reparația echitabilă a părții vătămate și instrucțiunile generale privind aplicarea mai multor dispoziții ale Curții Europene pentru Drepturile Omului	b. Verificarea obiectivă http://jurisprudenta.csj.md/db_hot_expl.php

Produsul 1.2.2: Organele de drept sunt mai capabile să asigure respectarea drepturilor fundamentale ale tuturor părților implicate în procedurile penale

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
[a. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
[b. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
c. Ponderea copiilor aflați în conflict cu legea și care au fost dejudiciarizați	Date de bază: (2011) 53,08% dintre copii au fost dejudiciarizați	Țintă: Dejudiciarizarea a 63% dintre copii	(2017) Au fost dejudiciarizați 32% dintre copii (443 din 1.384 de copii)	c. Datele Ministerului Justiției și ale Ministerului Afacerilor Interne; Rapoartele Guvernului Republicii Moldova către tratatele internaționale; societate civilă; datele oficiale; rapoartele Procuraturii Generale

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
d. Existența unui program național pentru despăgubirea persoanelor victime ale unor infracțiuni	Date de bază: Ineficiența mecanismului de confiscare a bunurilor cu scopul de a asigura dreptul la despăgubire în cazul persoanelor victime ale unor infracțiuni	Țintă: Crearea programului național de despăgubire a persoanelor victime ale unor infracțiuni bazat pe drepturile omului	A fost aprobat Regulamentul Comisiei interdepartamentale pentru compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune	d. Verificarea obiectivă http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=372535

Produsul 1.2.3: Persoanele fizice, inclusiv cele mai vulnerabile, beneficiază de acces îmbunătățit la proceduri de calitate pentru soluționarea litigiilor în justiție și pentru asigurarea unei soluționări eficiente

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Elaborarea sistemului de asigurare a calității pentru acordarea asistenței juridice, care să fie sensibil la criteriile de gen și de vulnerabilitate din perspectiva drepturilor omului*	Date de bază: În prezent nu există un astfel de sistem; cunoștințe sistematice limitate despre calitatea serviciilor de asistență juridică sau statutul beneficiarilor după gen/vulnerabilitate	Țintă: Existența și funcționarea sistemului de monitorizare, cu indicatori de calitate sensibili la dimensiunea de gen, și a unui mecanism funcțional de sancționare pentru serviciile juridice; unui sistem funcțional de asigurare a calității și monitorizare a criteriilor de gen și de vulnerabilitate din perspectiva drepturilor omului*	(2015) Rămân valabile datele din 2015: 55% dintre avocații monitorizați au primit calificativul „bine”, 25% – „foarte bine”, iar 20% – „insuficient” Nu există date disponibile pentru anul 2017	a. Rapoartele societății civile; datele și rapoartele Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat http://www.cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/1266/Raportul_de_activitatea_al_CNAJGS_2017_1_.pdf

* Nota de subsol 6, alin. 1.3 al Cadrului de parteneriat Națiunile Unite – Moldova (2013-2017)

b. Procentul victimelor care beneficiază de asistență juridică, date dezagregate pe criterii de sex, vârstă, etnie, limbă, cetățenie, articolul din Codul Penal care se referă la infracțiunile comise	Date de bază: 0%, inexistența unei protecții legale a victimelor implicate în proceduri penale	Țintă: Elaborarea criteriilor de eligibilitate a victimelor pentru asistență juridică, mai ales în cazul infracțiunilor grave	(2017) Din cele 1.016 cazuri de asistență juridică acordată victimelor infracțiunilor, 55 erau copii (5,4%): 44 de cazuri de violență în familie și 11 cazuri de alte infracțiuni	b. Datele și rapoartele Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; raportarea societății civile http://www.cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/1266/Raportul_de_activitatea_al_CNAJGS_2017_1_.pdf
--	--	---	---	---

Produsul 1.2.4: Poliția, procuratura, autoritățile judiciare și cele din domeniul sănătății asigură o protecție mai bună a drepturilor fundamentale ale persoanelor aflate în detenție

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Procentul procedurilor de urmărire penală începute de facto în raport cu numărul de plângeri depuse cu privire la tortură și rele tratamente	Date de bază: (2011) 11%	Țintă: Începerea urmăririi penale în cazul a 40% de plângeri	(2017) 16,1%	a. Date publice disponibile la Ministerul Afacerilor Interne, Procuratură; rapoartele societății civile; rapoartele mecanismului național de prevenire a torturii http://www.procuratura.md/file/2018-03-12_Raportul%20Procurorului%20General%202017.pdf
b. Procentul condamnărilor definitive în raport cu numărul de plângeri depuse referitoare la tortură și rele tratamente	Date de bază: (2011) 0,94%	Țintă: Creșterea substanțială și progresivă a proporției de condamnări, inclusiv a pedepselor privative de libertate, pentru infracțiunile legate de tortură și rele tratamente	(2017) Instanțele de judecată au emis hotărâri în 20 de cauze cu implicarea a 25 de persoane, inclusiv 3 cazuri de condamnări reale pentru 3 persoane (15%)	b. Datele publice disponibile la Ministerul Afacerilor Interne, Procuratură; rapoartele societății civile http://procuratura.md/file/2018-03-12_Raportul%20Procurorului%20General%202017.pdf

c. Ponderea deținuților care au acces la servicii medicale independente de administrația instituției penitenciare/sistemului instituțiilor penitenciare	Date de bază: Serviciile medicale și personalul medical din penitenciare sunt subordonate Departamentului Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției	Țintă: Accesul a 100% dintre deținuți la servicii medicale independente de administrația instituției penitenciare/sistemului instituțiilor penitenciare	Nu au fost create servicii medicale independente; serviciile medicale continuau să fie subordonate Departamentului Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției ²⁷	c. Verificările efectuate de Grupul de lucru pentru drepturile omului și sănătate
---	--	---	---	---

Rezultatul 1.3: Organele de stat și alți actori promovează și protejează în mod eficient drepturile omului, egalitatea de gen și non-discriminarea, acordând o atenție deosebită persoanelor marginalizate și vulnerabile

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Ponderea recomandărilor internaționale în domeniul drepturilor omului, în special Evaluarea periodică universală (EPU) implementate în timp util	Date de bază: Raportul Grupului de lucru pentru EPU	Țintă: Implementarea tuturor recomandărilor EPU	Până în 2016 au fost implementate aproximativ 40% dintre recomandările primului ciclu din 2012; nu există date disponibile privind implementarea recomandărilor emise în 2016 ca parte a celui de-al doilea ciclu EPU	a. Raportarea intermediară și ulterioară EPU; rapoartele către organele prevăzute în tratatele ONU; raportarea societății civile; Raportul național prezentat spre EPU de către Guvern; compararea listei recomandărilor emise în al doilea ciclu cu recomandările din primul ciclu
b. Numărul de ordonanțe de protecție emise de către instanțele de judecată pentru victimele violenței în familie executate în mod eficient de către poliție și alte organe competente	Date de bază: Circa 200 de ordonanțe de protecție au fost emise de instanțele de judecată din septembrie 2009; 0 executate în mod eficient	Țintă: Executarea în mod eficient a cel puțin 40% dintre ordonanțele de protecție	(2017) În 2017 au fost executate 878 de ordonanțe de protecție	b. Raportul Inspectoratului General al Poliției privind starea infracționalității comise în sfera relațiilor familiale http://www.politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_12_luni_2017.pdf

Produsul 1.3.1: Autoritățile publice relevante exercită o supraveghere mai bună asupra punerii în aplicare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Existența unui mecanism de supraveghere a respectării drepturilor omului (mecanismul de supraveghere a Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului [PNADO]) care să includă o componentă reprezentativă și un mecanism pentru asigurarea transparenței/implicării societății civile/participării publice, inclusiv a diasporei*	Date de bază: A fost instituită Comisia Națională pentru monitorizarea PNADO în forma unei reuniuni convocate de vice-prim-ministrul pe probleme sociale; societatea civilă nu este inclusă în mod eficient	Țintă: Convocarea cu regularitate a organului pentru supraveghere și coordonare eficientă și reprezentativă, responsabil de implementarea recomandărilor internaționale și regionale referitoare la drepturile omului, cu publicarea în prealabil a ordinii de zi și posibilitatea participării publicului	A fost elaborat și aprobat de către Guvern proiectul Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022, care prevede înființarea Consiliului național pentru drepturile omului; proiectul de hotărâre de guvern care prevede instituirea Consiliului național pentru drepturile omului este în curs de examinare de către Guvern	a. Raportul Grupului de lucru al Comitetului pentru drepturile omului privind EPU a Republicii Moldova; Observațiile finale ale Comitetului pentru eliminarea discriminării rasiale (CERD) pentru Republica Moldova http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=376768 http://www.justice.gov.md/public/files/2018/transparența_in_procesul_decizional/iunie/18/PDO15.pdf

* Hotărârea de Guvern nr. 759 din 06.11.2009, art. 7 (j1) definește diaspora ca cetățeni ai Republicii Moldova stabiliți temporar sau permanent peste hotarele țării, persoanele originare din Republica Moldova și descendenții lor, precum și comunitățile formate de aceștia.

27 În anul 2018, Departamentul Instituțiilor Penitenciare a fost reorganizat în Administrația Națională a Penitenciarelor.

b. Procentul recomandărilor EPU implementate	Date de bază: 0 din cele 122 de recomandări au fost implementate în prima rundă a EPU	Țintă: Implementarea recomandărilor EPU în prima rundă într-o proporție de 100%	Până în 2016 au fost implementate 40% dintre recomandările primului ciclu din 2012; nu există date disponibile privind implementarea recomandărilor emise în 2016 ca parte a celui de-al doilea ciclu EPU	b. Evaluarea intermediară a implementării; Raportul Grupului de lucru privind EPU a Republicii Moldova pentru anul 2016; alte rapoarte ale societății civile; compararea listei de recomandări formulate în a doua rundă în raport cu cele din prima rundă
c. Procentul implementării procedurilor speciale și a recomandărilor relevante în acest sens, care au fost înaintate Republicii Moldova de către organele prevăzute în tratatele ONU, luând drept date de bază situația din 1 decembrie 2012	Date de bază: CEDAW (2006), CDC (2009), Comitetul pentru drepturile omului (2009), CAT (2009), CERD (2011) și Comitetul privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale (CESCR) (2011) în ansamblu, împreună cu Raportorul special pentru violența împotriva femeilor, tortura și libertatea de religie sau convingeri, Expertul superior al ONU pentru drepturile omului în regiunea transnistreană	Țintă: Implementarea tuturor observațiilor finale ale CERD din 2011; observațiilor finale ale CESCR din 2011; observațiilor finale ale CEDAW din 2013; Raportului Raportorului Special al ONU privind libertatea de religie sau convingeri (2012); Raportului Raportorului Special al ONU pentru sărăcia extremă și drepturile omului (2014), precum și a altor recomandări aferente relevante	Au fost implementate aproximativ 38% dintre recomandările CDC Nu există date suplimentare	c. Estimări efectuate pe baza recomandărilor CDC din 2017
d. Avocații parlamentari, Centrul pentru Drepturile Omului și mecanismul național de prevenire a torturii (Instituția Avocatului Poporului) stabilesc metode de lucru, în conformitate cu Principiile de la Paris privind Instituțiile naționale pentru protecția și promovarea drepturilor omului (INPPDO)	Date de bază: Instituția Avocatului Poporului nu respectă Principiile de la Paris (acreditată cu statutul B)	Țintă: Recunoașterea Instituției Avocatului Poporului în calitate INPPDO cu statut A	Recunoașterea Instituției Avocatului Poporului în calitate INPPDO cu statut A	d. Evaluarea efectuată de către subcomisia pentru acreditarea INPPDO

Produsul 1.3.2: Autoritățile publice relevante sunt capabile să integreze și să implementeze, inclusiv în procesul de elaborare a bugetului, drepturile omului și egalitatea de gen în toate strategiile și politicile naționale principale

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
[a. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
b. Mecanism pentru integrarea dimensiunii de gen, a drepturilor omului și a diasporei* în bugetul de stat existent	Date de bază: (1) Nu există date privind integrarea drepturilor omului și a egalității de gen în buget, după linia bugetare; (2) nu toate activitățile PNADO sunt bugetate; (3) INPPDO nu are niciun articol bugetar delimitat; (4) în 2014, dimensiunea diasporei a fost inclusă în două strategii: Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020” și Strategia de dezvoltare a turismului „Turism 2020”	Țintă: (1) Elaborarea bugetului în care sunt integrate dimensiunea de gen și drepturile omului și aplicarea lui de către Ministerul Finanțelor și ministerele de resort; (2) alocarea în mod clar a bugetelor pentru toate activitățile din PNADO; (3) delimitarea bugetelor INPPDO; (4) alocarea unui buget pentru sub-programul „Susținerea Diasporei” în toate strategiile pentru sectoarele relevante	(1) Niciun progres; (2) au fost alocate în mod clar bugete pentru toate activitățile PNADO; (3) a fost asigurat buget pentru INPPDO; (4) din 2014 a devenit funcțional sub-programul „Susținerea Diasporei”; din 2016 acesta include activități prevăzute în Planul de acțiuni al Strategiei naționale „Diaspora-2025”, implementat în comun de către autoritățile publice competente cu mandat în domeniul diasporă, migrație și dezvoltare	b. Grupurile de monitorizare a strategiilor sectoriale; verificare obiectivă

* Hotărârea de Guvern nr. 759 din 06.11.2009, art. 7 (j1) definește diaspora ca cetățeni ai Republicii Moldova stabiliți temporar sau permanent peste hotarele țării, persoanele originare din Republica Moldova și descendenții lor, precum și comunitățile formate de aceștia.

Produsul 1.3.3: Capacitatea sporită a femeilor și a bărbaților din grupurile vulnerabile, inclusiv a copiilor, de a-și revendica și apăra drepturile

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Proportia plângerilor pe motiv de discriminare bine întemeiate, recepționate de Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, care au fost soluționate eficient	Date de bază: 0 plângeri recepționate de Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității; Consiliul încă nu este înființat	Țintă: Stabilirea de către Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a practicilor de lucru în conformitate cu bunele practici internaționale și regionale și asigurarea unor remedii eficiente pentru toate plângerile pe motiv de discriminare bine întemeiate, bazate pe orice temei din dreptul internațional	(2017) Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a examinat 160 de cazuri și a emis 149 de decizii, constatând acte de discriminare în 62 de cazuri	a. Rapoartele anuale ale Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/raport_CPEDAE_2017.pdf
b. Programe de studii cu module în care sunt incluse drepturile omului sau integrate în mod substanțial, inclusiv drepturile copilului și egalitatea de gen, în învățământul general și formarea profesională	Date de bază: Temele despre drepturile omului din programele de studii de la nivel primar și secundar sunt, în general, opționale	Țintă: Includerea drepturilor omului în programul general de studii de la nivel primar/ secundar	A fost instituționalizat ca obligatoriu pentru cursurile de la Academia de Studii Economice cursul de masterat privind bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen, fiind elaborat și un manual pentru acest curs; ca disciplină obligatorie pentru programul de studii gimnaziale și liceale, educația civică include elemente din CDC și drepturile copilului, dreptul la viață, dreptul la sănătate, prevenirea abuzului, securitatea socială și instituțiile pentru drepturile omului. În învățământul primar, educația morală și spirituală conține anumite elemente ale drepturilor copiilor; este susținută revizuirea cadrului privind competențele curriculare generale; are loc revizuirea de către MECC a programului de studii la disciplina „Educație civică”; a fost prezentat publicului manualul „Dimensiunea de gen în sectorul de securitate și apărare” cu privire la Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU și alte rezoluții relevante ale ONU	b. Mecanismul de monitorizare a Strategiei de dezvoltare a educației http://egalitadedegen.md/biblioteca/femeile-pacea-si-securitatea/

Rezultatul 1.4: Societatea civilă și mass-media monitorizează și promovează mai bine drepturile omului, egalitatea, guvernarea democratică și statul de drept

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Încrederea publicului în organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) și mass-media	Date de bază: Barometrul Opiniei Publice – indicele încrederii: ONG-uri – 26% (mai 2011); mass-media – 63% (mai 2011)	Țintă: Barometrul Opiniei Publice – indicele încrederii: ONG-uri – 46% (2017); mass-media – 75% (2017)	(noiembrie 2017) Barometrul Opiniei Publice – indicele încrederii: ONG-uri – 17%; mass-media – 35%	a. Barometrul Opiniei Publice
b. Calitatea sporită a raportării de către mass-media cu privire la drepturile omului, egalitate, statul de drept și abilitarea femeilor	Date de bază: Mass-media nu asigură o acoperire suficientă a aspectelor legate de drepturile omului, încălcând frecvent standardele etice	Țintă: Creșterea calitativă a acoperirii drepturilor omului, a egalității și a statului de drept în difuzările mass-media	Centrul de Investigații Jurnalistice, Asociația Presei Independente, Canal Regional, Europa Liberă, Rise Moldova, Ziarul de Gardă, NewsMaker, Sanatate.info, Anticoruptie.md au avut în 2017 mai multe produse mass-media care vizau drepturile omului	b. Rapoartele de monitorizare a mass-media ale Organizației Națiunilor Unite; Consiliul de Presă http://www.consiliuldepresa.md
c. Numărul de entități care prezintă rapoarte alternative organelor internaționale de revizuire, în special pentru EPU	Date de bază: 24 entități naționale interesate implicate în procesul de prezentare a rapoartelor pentru EPU 2011; 13 OSC-uri naționale implicate în procesul de prezentare a rapoartelor pentru revizuirea CESC din mai 2011	Țintă: O creștere de 100% a prezentării rapoartelor părților interesate către organele/revizuirile internaționale relevante până în 2017	În 2017, Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor copilului, societatea civilă (în jur de 90 de OSC-uri naționale), precum și copiii, au prezentat rapoarte alternative privind CDC	c. Rezumatul părților interesate ale Oficiului Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) pentru EPU; site-urile web ale organelor prevăzute în tratate; prezentările către Comitetul pentru drepturile copilului

Produsul 1.4.1: Capacitatea societății civile în ceea ce privește drepturile omului și Legea cu privire la asigurarea egalității, guvernarea democratică și standardele statului de drept, precum și capacitatea sa de a acționa în cadrul proceselor de politici și de a influența, este vizibil mai puternică

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Numărul de OSC-uri independente sau alte grupuri independente care prezintă rapoarte alternative la organele de revizuire internaționale, în special EPU	Date de bază: 24 de entități naționale interesate implicate în procesul de prezentare a rapoartelor pentru EPU 2011; 13 OSC-uri naționale implicate în procesul de prezentare a rapoartelor pentru revizuirea CESC din mai 2011; 40 de ONG-uri naționale implicate în procesul de raportare alternativă privind CDC	Țintă: O creștere de 60% a numărului de prezentări de rapoarte ale părților interesate la organele/revizuirile internaționale relevante până în 2017 (inclusiv EPU, Comitetul pentru Drepturile Omului, CERD, CESC, CAT, CEDAW, Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, CDC și procedurile speciale relevante)	În 2017, în procesul de prezentare a rapoartelor alternative privind CDC au fost implicate aproximativ 90 de ONG-uri naționale: (i) Raportul alternativ al ONG-urilor elaborat de Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei – o rețea formată din 88 de ONG-uri; și (ii) 4 OSC-uri active în domeniul dizabilității în Republica Moldova	a. Site-ul web al OHCHR; rapoartele prezentate de părțile interesate la EPU OHCHR către Consiliul pentru Drepturile Omului; rapoartele prezentate către Consiliul pentru drepturile copilului
b. Cadru legal și normativ existent pentru ca societatea civilă să poată funcționa independent, inclusiv în calitate de furnizor de servicii	Date de bază: Elaborarea cadrului a fost inițiată, dar nu a fost încă finalizată	Țintă: Implementarea Legii privind contractele sociale și alinierea acesteia la cele mai bune practici; implementarea Legii privind sprijinul de 1%	A fost adoptată și este aplicată în mod eficient Legea privind sprijinul de 2%	b. Verificarea obiectivă

Produsul 1.4.2: Mass-media, inclusiv platformele sociale, prezintă mai frecvent preocupările ce țin de drepturile omului și egalitatea de gen, adoptă abordarea bazată pe drepturile omului și a sporit impactul asupra drepturilor omului, astfel consolidând etica jurnalistică

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Creșterea calității subiectelor media despre drepturile omului și egalitatea de gen, inclusiv pe platformele sociale	Date de bază: Mass-media relatează despre evenimente și subiecte legate de drepturile omului și egalitatea de gen, fără să abordeze sau să aducă în discuție aspecte referitoare la drepturile omului	Țintă: Creșterea semnificativă a calității subiectelor media sensibile la dimensiunea de gen și bazate pe drepturile omului	(2017) În 48% dintre materialele mediatice bărbații erau prezentați ca protagoniști principali, și doar în 18% acest rol era atribuit femeilor (raportul general este de 2,7 – 3,8 în mass-media online, 1,8 în mass-media scrisă și 2,6 la TV/radio), cu discrepanțe de gen similare observate în imagini; materialele mediatice pe teme politice au continuat să fie caracterizate printr-un dezechilibru de gen	a. Monitorizarea de către societatea civilă; raportul API de monitorizare a mass-media pentru perioada iunie – octombrie 2017
b. Societatea civilă și Consiliul de Presă monitorizează calitatea și impactul subiectelor instituțiilor de media referitoare la drepturile omului și egalitatea de gen	Date de bază: Monitorizare sporadică	Țintă: Monitorizare anuală sistematică	Consiliul de Presă monitorizează continuu activitatea mass-media și a jurnaliștilor pentru a le menține gradul de responsabilitate față de public	b. Monitorizarea de către societatea civilă; Consiliul de Presă http://www.consiliuldepresa.md

Pilonul 2: Dezvoltarea capitalului uman și incluziunea

Rezultatul 2.1: Populația are acces la dezvoltare regională durabilă, posibilități economice în domeniul inovațiilor și agriculturii, în special, și la locuri de muncă decente				
Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Nivelul sărăciei absolute și extreme (național, regional; mediul rural, mediul urban; pe sexe)	Date de bază: (2010) Național: 21,9% și 1,4% Mediul rural: 30,3% și 2,1% Regiuni: Nord: 23,7%; Centru: 29,6%; Sud: 27,7% Orașe mici: 14,2% și 0,3% Orașe mari: 7,3% și 0,4% Sexul capului familiei: 22,1% bărbați și 21,6% femei	Țintă: Național: 19% și 1% Mediul rural: 25% și 1,5% Regiuni: Nord: 21,7%; Centru: 27,6%; Sud: 25,7% Orașe mici: 12,2% și 0,2% Orașe mari: 5,3% și 0,3% Sexul capului familiei: 20,1% bărbați și 19,6% femei	(2015) Rata sărăciei absolute: Național/total: 9,6% Mediul rural: 14,5% Orașe mici: 5,7% Orașe mari: 1% Rata sărăciei extreme: Național/total: 0,2% Mediul rural: 0,3% Rata sărăciei absolute în funcție de sexul capului familiei: 10,2% bărbați și 8,4% femei Nu există date disponibile pentru anul 2017	a. BNS și Ministerul Economiei ²⁸
b. Indicele de deprivare a ariilor mici (IDAM), deprivări multiple după regiune (Nord; Sud; Centru; Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia [UTAG])	Date de bază: Nord: 472 Sud: 455 Centru: 462 Municipiul Chișinău: 808 UTA Găgăuzia: 629	Țintă: Creșterea cu 10% a valorii indicatorului IDAM pe regiuni	(2014) Deprivările multiple IDAM pe regiuni: Nord: 426 Sud: 584 Centru: 459 Municipiul Chișinău: 829 UTA Găgăuzia: 716 Notă: Metodologia de calculare a IDAM s-a modificat, astfel că datele pentru 2014 nu pot fi comparate cu cele anterioare Nu există date disponibile pentru anul 2017	b. Ministerul Economiei
c. Rata de ocupare a forței de muncă, date dezagregate pe mediu rural/urban, zone geografice, sex și vârstă	Date de bază: În general: 39,4%; Femei: 37,1%; Mediul urban: 44,1%; Mediul rural: 36% Regiuni: Municipiul Chișinău: 49,2%, Nord: 37%, Centru: 37,6%, Sud (inclusiv Găgăuzia): 34,7% Persoane cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani: 40,9% Persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani: 18,9%	Țintă: În general: 60,0% Femei: 62,0% Persoane cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani: 62,0% Tineri: 10,0%	(2017) În general: 40,5% Femei: 38,1% Mediul urban: 41,9% Mediul rural: 39,3% Regiuni: Municipiul Chișinău: 45,6%, Nord: 42,8%, Centru: 38,4%, Sud (inclusiv UTA Găgăuzia): 33,9% Persoane cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani: 44,3% Persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani: 17,2%	c. Datele anuale ale BNS și ale Agenției pentru Ocuparea Forței de Muncă
Produsul 2.1.1: Guvernul, instituțiile publice relevante și sectorul privat au capacități sporite pentru susținerea posibilităților economice și pentru valorificarea mai bună a potențialului Republicii Moldova în domeniul inovației și exportului				
Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
[a. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				

28 În anul 2017, Ministerul Economiei a fost reorganizat în Ministerul Economiei și Infrastructurii, ca parte a reformei administrației publice centrale.

Produsul 2.1.2: APL-urile și partenerii de dezvoltare din regiunile Nord, Centru, Sud, Chișinău, UTA Găgăuzia și regiunea transnistreană au capacități mai bune pentru a asigura accesul echitabil la servicii de calitate

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
[a. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
b. % persoanelor cu acces permanent la sisteme de canalizare și apă potabilă de calitate, date dezagregate pe mediu urban/rural și zonă geografică	Date de bază: (2011) Accesul populației la sisteme de alimentare cu apă: 60,2% (mediul urban: 90,8%; mediul rural: 37,5%; municipiul Chișinău: 96,3%; Nord: 37,8%; Centru: 46,7%; Sud: 71,1%); accesul populației la sistemul public de canalizare: 32,1% (mediul urban: 72,8%; mediul rural: 1,9%; municipiul Chișinău: 87,6%; Nord: 22,4%; Centru: 9,7%; Sud: 13,2%) Notă: Sudul include UTA Găgăuzia	Țintă: Accesul populației la sisteme de alimentare cu apă: 65% (mediul urban: 92%; mediul rural: 40%); accesul populației la sistemul public de canalizare: 38% (mediul urban: 76%; mediul rural: 5%)	(2017) Accesul populației la sisteme de alimentare cu apă: 69,4% (mediul urban: 91,3%; mediul rural: 52,5%; municipiul Chișinău: 97,2%; Nord: 42,8%; Centru: 64,5%; Sud: 82,5%) (2017) Accesul populației la sistemul public de canalizare: 34,8% (mediul urban: 74,7%; mediul rural: 4,0%; municipiul Chișinău: 91,2%; Nord: 21,0%; Centru: 16,2%; Sud: 12,9%) Notă: Sudul include UTA Găgăuzia	b. BNS (Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice)
c. Ponderea cheltuielilor de capital în totalul cheltuielilor bugetelor locale	Date de bază: (2011) 13,7%;	Țintă: 17%, reprezentând o creștere anuală de 0,5 p.p.	(2017) 15,9%	c. Rapoartele anuale ale Ministerului Finanțelor

Produsul 2.1.3: ÎMM-urile și potențialii întreprinzători, inclusiv din mediul rural, au acces sporit la infrastructura de afaceri și servicii financiare, inclusiv din domeniul agriculturii și industriei agroalimentare

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Numărul de ÎMM-uri la 1.000 de persoane, date dezagregate pe regiuni și pe ÎMM-uri din mediul rural administrate de femei/tineri	Date de bază: (2009) 13 ÎMM-uri la 1.000 de persoane; Nord: 6; Centru: 6; Sud: 4; UTA Găgăuzia: 8; municipiul Chișinău: 37; administrate de femei: 28% (2009), administrate de tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani: 23%	Țintă: 17 ÎMM-uri la 1.000 de persoane; Nord: 8; Centru: 8; Sud: 7; administrate de femei: 35%, administrate de tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani: 30%	(2016) 15 ÎMM-uri la 1.000 de persoane; Nord: 6; Centru: 7; Sud: 5; UTA Găgăuzia: 8; municipiul Chișinău: 41 Nu există date disponibile pentru anul 2017	a. BNS, Rapoartele anuale ale întreprinderilor către BNS
b. Ponderea împrumuturilor pe termen mediu și lung din suma totală a împrumuturilor accesate	Date de bază: O pondere de 39% de împrumuturi pe termen mediu și 18% de împrumuturi pe termen lung din suma totală a împrumuturilor accesate	Țintă: Creșterea cu 20 p. p. a ponderii împrumuturilor pe termen mediu și cu 15 p. p. a ponderii împrumuturilor pe termen lung	(2015) Creștere cu 4,7 p. p. către sfârșitul anului 2015 (92,2%) față de 2012 (87,5%) Nu există date disponibile pentru anul 2017	b. BNS

Produsul 2.1.4: Guvernul și partenerii sociali sunt mai capabili să promoveze locurile decente de muncă și șansele de angajare, în special pentru grupurile vulnerabile

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Numărul de persoane angajate anual ca urmare a măsurilor active de pe piața forței de muncă (date dezagregate pe criterii de sex și vârstă)	Date de bază: (2011): 13.548 (dintre care femei: 7.738/57%; persoane cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani: 2.400/18%; tineri cu vârsta cuprinsă între 16 și 24 de ani: 3.350/24%)	Țintă: 15.580 (dintre care femei: 9.036/58%; persoane cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani: 2.600/17%; tineri cu vârsta cuprinsă între 16 și 24 de ani: 4.360/28%)	(2017): 16.648, dintre care femei: 7.877/47%, persoane cu vârsta cuprinsă între 50 și 65 de ani: 3.052/18%, tineri cu vârsta cuprinsă între 16 și 24 de ani: 3.209/19%	a. Datele anuale ale Agenției pentru Ocuparea Forței de Muncă

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
b. Numărul de acorduri bilaterale privind securitatea muncii și protecția socială, semnate între Republica Moldova și țările de destinație pentru migrații moldoveni	Date de bază: 7 acorduri privind protecția socială și migrația forței de muncă	Țintă: 14 acorduri	(2017) Au fost semnate 13 acorduri privind protecția socială și migrația forței de muncă	b. Raportul social al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei ²⁹ și baza de date a Casei Naționale de Asigurări Sociale
c. Ponderea tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani din ponderea totală a migraților în scop de muncă	Date de bază: (2011) 55,8%	Țintă: (2017) 52,2%	(2017) 54,1% dintre tinerii cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani din ponderea totală a migraților în scop de muncă	c. Statisticile sondajului BNS privind migrația forței de muncă, calcule proprii. Metoda de calcul: raportul dintre numărul de migrați în scop de muncă, cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani, și numărul total al migraților în scop de muncă, media anuală

Rezultatul 2.2: Accesul echitabil al populației la servicii de sănătate publică și asistență medicală de calitate, protecție față de riscurile financiare

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Sperața de viață la naștere, date dezagregate pe mediul urban/rural, sex, etnie, chintile de venit, studii, zonă geografică (dacă este disponibil)	Date de bază: Total: 69,1 ani (2010) Bărbați: 65 (2010) Femei: 73,4 (2010)	Țintă: Majorarea cu 2 ani (2017) Bărbați: majorare până la 69 de ani (2017) Femei: majorare până la 75,5 ani (2017) Reducerea decalajului între sexe cu 2 ani (2017)	(2016) Sperața de viață la naștere Total: 72,2 ani Bărbați: 68,1 ani; Femei: 76,2 ani Mediul urban: 75,0 ani; Mediul rural: 70,3 ani Portalul de informare în domeniul sănătății Nu există date disponibile pentru anul 2017	a. BNS
b. Rata mortalității copiilor sub cinci ani, date dezagregate pe indicatori (a)	Date de bază: 13,6 la 1.000 de născuți-vii (2010) Mediul urban: 9,6 la 1.000 născuți vii (2010) Mediul rural: 14,8 la 1.000 de născuți-vii (2010)	Țintă: Descreșterea cu 10% a numărului total (2017); Descreșterea cu 15% în rândul celor mai dezavantajate grupuri de populație (2017)	(2017) Total: 11,4 la 1.000 de născuți-vii; Mediul urban: 13,6 la 1.000 de născuți-vii; Mediul rural: 10,2 la 1.000 de născuți-vii Notă: 2017, în funcție de locul de înregistrare	b. Centrul Național de Management în Sănătate, Indicatori preliminari privind sănătatea populației și rezultatele de activitate ale IMS, anii 2016-2017, pag. 18 http://www.cnms.md
c. Plățile neoficiale ale gospodăriilor casnice pentru serviciile de sănătate ca % din totalul cheltuielilor pentru serviciile de sănătate, date dezagregate conform indicatorului (a)	Date de bază: 48,4%	Țintă: Reducerea până la 35% către 2017	(2017) 43,7%	c. Baza de date a sistemului informatic „Conturi Naționale în Sănătate” al Agenției Naționale pentru Sănătate Publică
d. Procentul adulților și copiilor cu HIV care mai sunt în viață și sunt cunoscuți ca fiind supuși tratamentului antiretroviral la 12 luni, 24 de luni și 60 de luni după inițierea tratamentului; date dezagregate pe criterii de vârstă, sex, tip de regim, medicamente de prima/a doua linie	Date de bază: 12 luni: 88% (2010); 24 luni: 79% (2010); 60 luni: 73% (2010)	Țintă: 12 luni: 88% (2017); 24 luni: 80% (2017); 60 luni: 75% (2017)	(2017) 12 luni: 83%; 24 luni: 79,6%; 60 luni: 69,9%	d. Global AIDS Monitoring 2017

²⁹ În anul 2017, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a fost reorganizat în Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, ca parte a reformei administrației publice centrale.

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
e. Rata mortalității materne (la 100.000 de nașcuți-vii), date dezagregate conform indicatorului (a)	Date de bază: 44,5 la 100.000 de nașcuți-vii în 2010 Mediul urban: 35% din totalul deceselor materne Mediul rural: 65% din totalul deceselor materne	Țintă: 13,3 la 100.000 de nașcuți-vii (2017)	(2017) Total: 17,6 la 100.000 de nașcuți-vii; Mediul urban: 8,2 la 100.000 de nașcuți-vii; Mediul rural: 22,8 la 100.000 de nașcuți-vii Notă: 2016-2017, în funcție de locul de reședință	e. Centrul Național de Management în Sănătate, Indicatori preliminari privind sănătatea populației și rezultatele de activitate ale IMS, anii 2016-2017, pag. 55 http://www.cnms.md

Produsul 2.2.1: Adolescenții și tinerii au mai multe cunoștințe și abilități corespunzătoare vârstei pentru a adopta comportamente sănătoase și sensibile la dimensiunea de gen

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Procentul tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani, care beneficiază de serviciile centrelor de sănătate prietenoase tinerilor în localitățile unde există astfel de servicii	Date de bază: 20%, date dezagregate pe mediul rural/urban, sex, grupe de vârstă, regiuni	Țintă: 40%, date dezagregate pe mediul rural/urban, sex, grupe de vârstă, regiuni	(2017) Total: 110.268; Mediul urban: 26.967; Mediul rural: 83.301 (date absolute) Nu sunt disponibile date privind populația pentru a calcula procentele	a. Rapoartele de progres ale rețelei de centre de sănătate prietenoase tinerilor, Ministerul Sănătății
b. Procentul băieților și fetelor cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani care au avut mai mult de un partener sexual în ultimele 12 luni și care au folosit prezervativul la ultimul contact sexual	Date de bază: Băieți cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani: 60,6%; Fete cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani: 19,8%; Băieți cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani: 45,7%; Fete cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani: 49,7%	Țintă: Băieți cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani: 70%; Fete cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani: 70%; Băieți cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani: 70%; Fete cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani: 70%	(2012) Băieți cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 de ani: 87,2%; Fete cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani: 39,7%; Băieți cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani: 64,3%; Fete cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani: 51,7% Nu există date disponibile pentru anul 2017	b. Studiul de Indicatori Multipli în Cuiburi, 2012
c. Numărul de avorturi la 1.000 de fete cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani [indicator nou]	Date de bază: (2011) 13,0 la 1.000 de fete	Țintă: Descreștere cu 30%	(2017) 7,51 la 1.000 de fete cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani	c. Statisticile administrative; Rapoartele anuale de sănătate ale Ministerului Sănătății; Centrul Național de Management în Sănătate

Produsul 2.2.2: Părțile interesate de la nivel național posedă capacități sporite pentru a asigura accesul echitabil al grupurilor cu risc sporit de infectare la servicii de prevenire, diagnosticare, tratament și îngrijire pentru HIV și tuberculoză

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Rata de reușită a tratamentului: numărul și procentul de cazuri noi de tuberculoză tratate cu succes (vindecat, plus tratament finalizat) dintre cazurile noi de tuberculoză înregistrate într-un anumit an	Date de bază: 57,3% (2011, Programul național de control al tuberculozei)	Țintă: 65% (2013); 69% (2014); 74% (cohorta 2015)	(2017) (pentru cohorta 2015) – 80%	a. Raportul privind Programul național de control al tuberculozei, 2015
b. Procentul persoanelor aparținând grupurilor cu risc sporit de infectare cu HIV care au beneficiat de serviciile de prevenire HIV în ultimele 12 luni	Date de bază: Serviciile de reducere a riscurilor (2009-2010) (date pentru Chișinău): utilizatori de droguri injectabile – 7,4%; lucrători ai sexului comercial (LSC) – 15,3%; bărbați care practică sex cu bărbați (BSB) – 25,7%	Țintă: 60% pentru fiecare grup de populație	(2016) Utilizatori de droguri injectabile – 39,5%; lucrători ai sexului comercial – 60,7%; bărbați care practică sex cu bărbați – 59% Nu există date disponibile pentru anul 2017	Supraveghere biologică și comportamentală integrată, 2016

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
c. Rata transmiterii materno-fetale a infecției HIV (date dezagregate pe mediu rural/urban)	Date de bază: 2,8% (date dezagregate pe mediul rural/urban, 2013)	Țintă: Rata transmiterii materno-fetale a infecției HIV sub 2% (date dezagregate pe mediul rural/urban, urmează a fi determinată în 2013)	(2017) 0,91% Nu există date dezagregate disponibile	Global AIDS Monitoring 2017; Monitorizarea infecției HIV în Republica Moldova, NHCCD 2017
d. Procentul tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani care identifică corect modalitățile de prevenire a transmiterii pe cale sexuală a HIV și resping cele mai răspândite concepții greșite despre transmiterea HIV [indicator nou]	Date de bază: (2010) Total – 38,2%	Țintă: Total – cel puțin 50%	Nu există date disponibile pentru anul 2017	d. Studiul cunoștințe, atitudini și practici (CAP)

Produsul 2.2.3: Sectorul public și privat posedă capacități sporite pentru a gestiona bolile netransmisibile și au creat medii îmbunătățite care ar permite alegeri sănătoase într-o gestionare a celor mai importanți factori de risc

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Mortalitate prematură din cauza bolilor netransmisibile (afecțiuni cardiovasculare, cancer, diabet și boli respiratorii cronice) în grupa de vârstă 30-70 de ani (rata la 100.000 de persoane, date dezagregate pe criterii de sex și mediu urban/rural)	Date de bază: (2011) 591,5 (dintre care bărbați: 772,2; femei: 429,7; mediul rural: 679,9; mediu urban: 477,4)	Țintă: Reducerea cu 10% (în baza reducerii anuale cu 2%, se va aplica aceeași dezagregare pe criterii de sex și mediu rural/urban)	(2017) 613,5 (dintre care bărbați: 819,3; femei: 428,3; mediul rural: 721,5; mediu urban: 487,1)	a. Rapoartele anuale de sănătate ale Ministerului Sănătății (ar putea fi luate în considerare și alte grupe de vârstă, în funcție de disponibilitatea datelor); datele Centrului Național de Management în Sănătate
b. % populației care fumează zilnic, vârsta 15+ (date dezagregate pe mediu rural/urban și grupe de vârstă)	Date de bază: (datele dezagregate pe mediu rural/urban și grupe de vârstă urmează a fi determinate în 2013): Bărbați 51% (Studiul demografic și de sănătate, 2005), 51% (Raportul Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) pentru Europa privind controlul tutunului, 2007), 47% (Studiul CAP al OMS, 2012); Femei 7,1% (Studiul demografic și de sănătate, 2005), 5% (Raportul OMS pentru Europa privind controlul tutunului, 2007), 6% (Studiul CAP al OMS, 2012)	Țintă: (datele dezagregate pe mediu rural/urban și grupe de vârstă urmează a fi determinate în 2013); Bărbați: reducere anuală de 3%; Femei: reducere anuală de 0,5%	(2017) Total: 25%; Bărbați: 49%; Femei: 5% Nu există date dezagregate disponibile	b. 2017 Studiul CAP privind consumul de tutun

Produsul 2.2.4: Prestatorii de servicii de asistență medicală și de sănătate publică, în special la nivel de asistență medicală primară, au o capacitate sporită de a asigura accesul echitabil la servicii de sănătate integrate de calitate, medicamente și vaccinuri, cu accent pe grupurile vulnerabile, inclusiv în domeniul sănătății reproductive, sănătății mamei și a copilului și cel al imunizării

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Rata acoperirii cu medici și asistente medicale la nivel de asistență primară la 10.000 de persoane	Asistente medicale/medici de familie: Date de bază: (2011) Media acoperirii: 15,0/5,2 Regiunea cu cea mai înaltă rată de acoperire: 6,8/22,1 Regiunea cu cea mai joasă rată de acoperire: 2,6/7,8 Mediul rural: 4,3/18,2 Mediul urban: 6,7/10,7	Asistente medicale/medici de familie: Țintă: (2017) Media acoperirii: 6,5/16,0 Regiunea cu cea mai înaltă rată de acoperire: 7,0/22,1 Regiunea cu cea mai joasă rată de acoperire: 3,5/9,0 Mediul rural: 5,0/18,5 Mediul urban: 7,0/11,5	(2016) Asistente medicale/medici de familie: 12,4/4,9 Regiunea cu cea mai înaltă rată de acoperire: 5,8/18,0 Regiunea cu cea mai joasă rată de acoperire: 2,7/9,9 Mediul rural: 3,6/14,0 Mediul urban: 6,6/10,1 Nu există date disponibile pentru anul 2017	a. Rapoartele anuale de sănătate ale Ministerului Sănătății
b. Acoperirea cu vaccinul contra rujeolei, oreionului și rubeolei pentru copiii sub 24 de luni	Date de bază: (2011) 92,8% Raionul cu cea mai înaltă rată de acoperire: 99,8% Raionul cu cea mai joasă rată de acoperire: 73,5%	Țintă: Acoperire mai mare de 95% Raionul cu cea mai înaltă rată de acoperire: 99,8% Raionul cu cea mai joasă rată de acoperire: 93%	(2017) 93% Raionul cu cea mai înaltă rată de acoperire: 99,4% (Florești) Raionul cu cea mai joasă rată de acoperire: 70,4% (Bălți)	b. Forma comună de raportare OMS/Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF)
c. Procentul femeilor însărcinate acoperite cu servicii de asistență prenatală începând cu primele 12 săptămâni de sarcină	Date de bază: (2011) 78%	Țintă: 85%	(2017) 82,2%	c. Centrul Național de Management în Sănătate, Indicatori preliminari privind sănătatea populației și rezultatele de activitate ale IMS, anii 2016-2017, pag. 160 http://www.cnms.md
d. Procentul cheltuielilor pentru medicamente în totalul plăților neoficiale în acest sens (informațiile urmează să fie disponibile, inclusiv pentru grupuri vulnerabile și grupe de venit)	Date de bază: (2012) 62,0%	Țintă: 45%	(2017) 74,4%	d. BNS, Raportul de sinteză „Accesul populației la serviciile de sănătate”, 2017, pag. 43 http://www.ms.gov.md/sites/default/files/raport_sanatate_30_01_2017

Produsul 2.2.5: Populația, inclusiv cele mai marginalizate grupuri, poate să-și revendice și să-și exercite dreptul la sănătate, să solicite servicii de sănătate și să beneficieze de acestea

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Procentul persoanelor care nu au solicitat servicii de sănătate atunci când au simțit că ar fi trebuit	Date de bază: Bărbați: 17,6% Femei: 20,7% Mediul rural: 18,4% Mediul urban: 20,3%	Țintă: Disponibilitatea informațiilor inclusiv pentru grupurile vulnerabile și grupele de venit Bărbați: mai puțin de 15% Femei: mai puțin de 16% Mediul rural: mai puțin de 15% Mediul urban: mai puțin de 16%	(2017) Total: 40,6% Bărbați: 43,9% Femei: 38,8% Mediul urban: 40,3% Mediul rural: 40,8%	a. BNS, Raportul de sinteză „Accesul populației la serviciile de sănătate”, 2017 http://www.ms.gov.md/sites/default/files/raport_sanatate_30_01_2017 , pag. 46
b. Procentul copiilor de un an care beneficiază de supraveghere medicală conform standardelor naționale privind asistența medicală	Date de bază: 74%	Țintă: 90%	(2017) 75%	b. Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Ocrotirii Sănătății Mamei și Copilului, Evaluarea implementării standardelor de îngrijire și dezvoltare a copiilor, 2017

Rezultatul 2.3: Toți copiii și tinerii se bucură de acces echitabil și continuu la un sistem de învățământ relevant și de calitate

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Ratele brute de cuprindere în învățământul preșcolar, primar și gimnazial (date dezagregate pe mediul urban/rural, fete/băieți, copii refugiați, chintilă în cazul învățământului preșcolar și primar)	Date de bază: (2010) Înv. preșcolar: 77,1% Înv. preșcolar, mediul rural/urban: 67,1% / 94,5%. Înv. preșcolar, băieți/fete: 77,4% / 76,9%. Înv. preșcolar, chintilă: 75,93% / 102,37% Înv. primar: 93,6% Înv. primar, mediul rural/urban: 88% / 104% Înv. primar, băieți/fete: 94% / 93,2% Înv. primar, chintilă: 103,52% / 108,77% Înv. gimnazial: 88,1% Înv. gimnazial, mediul rural/urban: 84,3%/95,6% Înv. gimnazial, băieți/fete: 88,4% / 87,8% Rata de școlarizare a copiilor refugiați: 100%	Țintă: Majorarea cu 10% a ratelor generale de cuprindere în învățământul preșcolar și gimnazial, și cu 5% în cel primar Majorarea cu 15% a ratelor generale de cuprindere a celor mai dezavantajate grupuri în învățământul preșcolar și gimnazial și cu 8% în cel primar	(2016/2017) Înv. preșcolar: 86,5%; mediul urban: 107,9%; mediul rural: 73,8%; băieți: 87,0%; fete: 85,9% (2016/2017) Înv. primar: 91,3%; mediul urban: 114,5%; mediul rural: 77,7%; băieți: 91,4%; fete: 91,1% (2016/2017) Înv. gimnazial: 86,6%; mediul urban: 102,7%; mediul rural: 77,5%; băieți: 86,8%; fete: 86,3%	a. BNS, Educația în Republica Moldova, versiune electronică; datele Înalțului Comisar al ONU pentru Refugiați privind școlarizarea copiilor refugiați
b. Procentul educatorilor și al profesorilor care aplică metodologii centrate pe copil	Date de bază: Sub 1%	Țintă: Creșterea cu 10 p. anual	(2015) Educatori: 79%; profesori: 15%. Ținta a fost atinsă; nu există date disponibile pentru anul 2017	b. Datele administrative ale Ministerului Educației ³⁰
[c. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant.]				

Produsul 2.3.1: Autoritățile de la toate nivelurile, părțile interesate și îngrijitorii sporesc nivelul de incluziune, înscriere și menținere a tuturor copiilor și adolescenților, mai ales a celor vulnerabili, în instituțiile preșcolare și instituțiile de învățământ general

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Procentul copiilor cu dizabilități înscriși în instituțiile preșcolare și instituțiile de învățământ general (clasele 1-9), date dezagregate pe criteriile de vârstă și sex	Date de bază: Pentru instituțiile de învățământ general (clasele 1-9), estimarea în baza datelor existente este de 17,6%. Pentru instituțiile preșcolare: 5%	Țintă: 50% pentru instituțiile de învățământ general 30% pentru instituțiile preșcolare	(2017) 34,7% pentru instituțiile de învățământ general (clasele 1-9) Nu există date disponibile instituțiile preșcolare pentru anul 2017	a. BNS; Datele administrative ale Ministerului Educației; estimările UNICEF
b. Rata de absolvire a studiilor, date dezagregate după sex	Date de bază: (2011) Învățământul primar, total: 91,1%; băieți: 92,0%, fete: 90,2%	Țintă: 94% în total, pentru băieți și fete	(2016/2017) Învățământul primar, total: 89,9%; băieți: 91,3%, fete: 88,5%	b. BNS
[c. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
d. Numărul de localități care au școli sau clase separate pentru romi	Date de bază: 3	Țintă: 0	(2017) 1	d. Raportul mediatorilor romi

Produsul 2.3.2: Autoritățile din domeniul educației de la toate nivelurile aplică noi standarde și mecanisme de educație de calitate pentru îmbunătățirea competențelor de predare, a mediului de învățare și a rezultatelor învățării, astfel încât să fie reduse disparitățile

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Procentul educatorilor și al profesorilor instruiți cu privire la metodologia centrată pe copil sau educația incluzivă	Date de bază: (2012) Profesori: 10%; Educatori: 35%	Țintă: Profesori: 60% Țintă: Educatori: peste 80%	(2015) Profesori: 15% Educatori: 80% Nu există date disponibile pentru anul 2017	a. Rapoartele Ministerului Educației

30 În anul 2017, Ministerul Educației a fost reorganizat în Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, ca parte a reformei administrației publice centrale.

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
b. Procentul copiilor care îndeplinesc standardele de dezvoltare și de învățare timpurie	Date de bază: 80% (2014)	Țintă: 82%	(2015) 80% Nu există date disponibile pentru anul 2017	b. Rapoartele Ministerului Educației
b.1. Procentul educatorilor care aplică standarde profesionale [indicator nou]	Date de bază: 79% (2014)	Țintă: 82%	(2015) 79% Nu există date disponibile pentru anul 2017	b.1. Rapoartele Ministerului Educației
c. Procentul copiilor pregătiți pentru școală, date dezagregate pe criterii de sex, mediu rural/urban	Date de bază: 97,5% (2012)	Țintă: 97,5% (menținerea aceluiași nivel ridicat)	(2017/2018) 97,6% (înmatriculați în clasa I și înscriși în programe preșcolare) Nu există date dezagregate disponibile	c. Rapoartele Ministerului Educației; BNS http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5852
d. Procentul elevilor cu competențe la citit, matematică și științe (Raport al Programului pentru evaluarea internațională a elevilor [PISA])	Date de bază: (rezultatele PISA 2009+, publicate în 2012) 43% dintre elevi sunt competenți la citit; 39% la matematică; 53% la științe	Țintă: (2017, rezultatele PISA 2015): creșterea cu 10 p. p. în fiecare dintre cele trei domenii	(2015) Rezultatele PISA: citit 54,2% (creștere de 11 p. p.); matematică 49,7% (creștere cu 10 p. p.); științe 57,8% (creștere cu 5 p. p.) Următorul PISA este planificat în 2018	d. Raportul PISA 2015
[e. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				

Rezultatul 2.4: Accesul echitabil al populației la un sistem de protecție socială îmbunătățit

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Procentul celor mai sărace chintile care beneficiază de ajutor social	Date de bază: 9,7% în 2010	Țintă: 20% către 2017	(2017) 17,2%	a. Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice, BNS
b. Numărul copiilor (sub 18 ani) aflați în îngrijire formală către sfârșitul anului per 100.000 de copii, date dezagregate după numărul copiilor aflați în îngrijire de tip familial și numărul celor aflați în instituții rezidențiale	Date de bază: Date de bază recalculate/ajustate: (2010) 1.885 la 100.000, inclusiv 908 la 100.000 în îngrijire rezidențială și 977 la 100.000 în îngrijire de tip familial rezidențiale	Țintă: 1.900 la 100.000, inclusiv 500 în îngrijire rezidențială și 1.400 în îngrijire de tip familial	(2016) 1.998 la 100.000, inclusiv 256 în îngrijire rezidențială și 1.742 în îngrijire de tip familial (asistenți parentali profesioniști sau tutori) Ținta a fost atinsă; nu există date disponibile pentru anul 2017	b. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; BNS, Baza de date TransMonEE (UNICEF)
c. Numărul de persoane beneficiare de îngrijire socială la domiciliu (servicii comunitare)	Date de bază: (2010) 25.403 persoane	Țintă: 27.000 de persoane	(2016) 23.362 (6.181 bărbați și 17.181 femei) Nu există date disponibile pentru anul 2017	c. Raportul social anual al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei
d. Numărul adulților/familiiilor care au beneficiat de servicii sociale specializate pentru adulți și persoane cu dizabilități	Date de bază: (2010) 5.240	Țintă: 7.500	(2016) 6.798 Nu există date disponibile pentru anul 2017	d. Raportul social anual al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei
e. Pondere a populației cu asigurare medicală care are acces la servicii de asistență medicală (inclusiv la asistență medicală primară), date dezagregate după mediul urban/rural, sex, etnie, chintila de venit, studii, zonă geografică (dacă este disponibil)	Date de bază: (2011) 74%; (2011) Mediul rural: 68%; (2011) Mediul urban: 83%; Romi: 23%	Țintă: Creștere până la 100% către 2017	(2017) Total: 81,3%; mediul urban: 87%; mediul rural: 76,9%; 73,8% pentru prima chintilă; 86,6% pentru chintila a cincea CNAM: Total: 86,9% (datele diferă din cauza metodologiilor diferite aplicate de BNS și CNAM)	e. BNS – banca de date privind ocrotirea sănătății și cercetările bugetelor gospodăriilor casnice; rapoartele anuale ale CNAM http://www.cnam.md/httpdocs/editorDir/file/RapoarteActivitate_anuale/2018/RAPORT%20executarea%20FAOM%20in%20anul%202017_rom.pdf , pag. 3

Produsul 2.4.1: Sistemul de protecție socială oferă servicii continue funcționale, o atenție specială fiind acordată persoanelor și grupurilor care se confruntă cu dificultăți în exercitarea drepturilor fundamentale, previne și abordează violența, exploatarea și separarea familiei

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
[a. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
a.1. Numărul raioanelor cu BCIS funcționale și centre SYSLAB ce oferă servicii [indicator nou]	Date de bază: (2013) 28 BCIS; 1 centru SYSLAB în Chișinău	Țintă: BCIS funcționale în 32 de raioane, 2 municipii, UTA Găgăuzia; 5 centre SYSLAB	BCIS funcționale în 33 de raioane; Centru SYSLAB funcțional la Comrat	a.1. Consiliile raionale; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Cancelaria de Stat; rapoartele Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

Produsul 2.4.2: Titularii de drepturi din grupurile vulnerabile sau excluse social beneficiază de acces mai mare la servicii de protecție socială, inclusiv la serviciile și asigurările necesare pentru realizarea drepturilor sociale

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
[a. Indicatorul a fost eliminat deoarece nu este considerat relevant]				
a.1. Evaluarea durabilității sistemului de protecție socială pentru a răspunde necesităților persoanelor și familiilor vulnerabile, inclusiv ale copiilor care trec prin șocuri, dezastre și crize [indicator nou]	Date de bază: Nu există date disponibile privind durabilitatea (2014)	Țintă: Evaluarea componentei durabilitate și oferirea de recomandări pentru a îmbunătăți sistemul de protecție socială (2017)	Componenta durabilitate a fost evaluată, iar pentru a îmbunătăți sistemul de protecție socială au fost formulate recomandări; raportul a fost validat și prezentat MMPSF	a.1. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; rapoartele UNICEF
b. Gradul de raportare periodică cu privire la eficacitatea sistemului de asistență socială în ceea ce privește necesitățile celor mai vulnerabile grupuri de populație, cu accent pe sărăcia copiilor [indicator nou]	Date de bază: Dovezi parțial disponibile, eficacitatea sistemului de asistență socială în ceea ce privește sărăcia copiilor nu este abordată corespunzător în raportarea periodică (2014)	Țintă: Disponibilitatea dovezilor și includerea lor în rapoartele periodice ale Guvernului, diseminate anual	Raportul social anual 2015 a fost publicat și conține repere privind sărăcia copiilor (anul 2014), inclusiv analiza eficacității sistemului de asistență socială în ceea ce privește sărăcia copiilor Nu există date disponibile pentru anul 2017; metodologia privind sărăcia este în curs de revizuire și trebuie aprobată oficial	b. Raportul social anual al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei http://www.mmpsf.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2015.pdf , pag. 124-135
c. Existența recomandărilor de politici pentru îmbunătățirea gradului de adecvare și siguranța veniturilor, mai ales pentru grupurile excluse [indicator nou]	Date de bază: 1) Lipsa opțiunilor de politici pentru revizuirea formulei actuale de calcul al pensiilor, ceea ce nu permite re-evaluarea veniturilor și menținerea valorii reale a pensiilor viitoare; 2) lipsa recomandărilor de politici pentru creșterea nivelului de acoperire a agricultorilor cu servicii de securitate socială; 3) lipsa unei metodologii pentru implementarea serviciilor de securitate socială bazată pe riscuri, cu rate de contribuție diferențiate pe ramuri de activitate	Țintă: Prezentarea spre examinare a opțiunilor de politici înaintate	(1) Studiul analizei prevederilor actuale ale sistemului de pensii din Republica Moldova; (2) studiul extinderii securității sociale pentru agricultorii din Republica Moldova – politici opționale pentru depășirea constrângerilor identificate; (3) standarde metodologice pentru calcularea primei de asigurare în caz de accidente de muncă și boli profesionale – finalizate și transmise Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (în 2015)	c. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; rapoartele Organizației Internaționale a Muncii http://www.ilo.org/budapest/what-we-do/publications/WCMS_504711/lang--en/index.htm

Pilonul 3: Mediul, schimbările climatice și gestionarea riscurilor de dezastre

Rezultatul 3.1: O mai bună gestionare a mediului, cu un grad mai înalt de conformitate cu standardele internaționale și regionale

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Reforma instituțională sporește capacitățile pentru implementarea politicii de mediu	Date de bază: Programul și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014, proiectul Strategiei naționale de mediu (SNM) pentru perioada anilor 2012-2022 și proiectul Legii protecției mediului prevăd crearea unei Agenții pentru protecția mediului (APM); capacitatea de implementare și executare este slabă	Țintă: Crearea APM până la sfârșitul anului 2017, care să funcționeze pe deplin (conform Programului de activitate al Guvernului pentru anii 2015-2018); reforma instituțională prevede un sistem efectiv și eficient de implementare și consolidare a politicii de mediu	În anul 2017 fost aprobată Hotărârea de Guvern cu privire la restructurarea administrației publice centrale de specialitate, iar Ministerul Mediului a fost reorganizat în Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului; în anul 2018 s-a decis crearea APM	a. Verificarea obiectivă http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=370968 http://lex.justice.md/md/375961/
b. Suprafața ariilor protejate (% din teritoriul gestionată în conformitate cu cerințele internaționale	Date de bază: 4,65% (2011); în prezent nu sunt gestionate în conformitate cu standardele internaționale	Țintă: 7% din teritoriul (SNM – 8% în 2023); elaborarea și implementarea planurilor de gestionare pentru toate site-urile	(2017) 5,75%. În anul 2017, Guvernul a aprobat fondarea Rezervației biosferei „Prutul de Jos”, proiect adoptat de Parlament în 2018; astfel, suprafața ariilor protejate a fost mărită până la 6,15%	b. Rapoartele BNS; rapoartele privind starea mediului (Ministerul Mediului ³¹); rapoartele naționale către Convenția privind diversitatea biologică; rapoartele anuale ale Guvernului; rapoartele de proiect; rapoartele privind punerea în aplicare a Strategiei privind diversitatea biologică a Republicii Moldova și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (SDBPA); verificarea obiectivă
c. Considerentele de mediu integrate în politicile sectoriale sau planurile de acțiuni/ documentele de politici existente specifice sectorului de mediu	Date de bază: Integrarea cerințelor de mediu în politicile și strategiile sectoriale prevăzute în proiectul Strategiei naționale de mediu pentru perioada anilor 2012-2022 și proiectul Legii protecției mediului; politicile actuale ce integrează considerentele de mediu: Planul de acțiuni pentru mediu și sănătate, Conceptul agriculturii și transportului ecologic	Țintă: Integrarea în politicile și strategiile sectoriale a obiectivelor, acțiunilor și indicatorilor sectoriali de mediu	Au fost elaborate sau actualizate alte 7 politici și strategii în vederea integrării obiectivelor, acțiunilor și indicatorilor de mediu	c. Raportul privind implementarea SNM și a planului de acțiuni; strategiile și planurile sectoriale în domeniul mediului

31 În anul 2017, Ministerul Mediului a fost reorganizat în Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, ca parte a reformei administrației publice centrale.

Produsul 3.1.1: Instituțiile naționale sunt capabile să-și aplice capacitatea de reglementare, organizatorică și tehnică pentru a integra aspectul de mediu și managementul resurselor naturale în norme, politici, programe și bugete

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Numărul politicilor publice, planurilor și actelor normative la nivel local și central în care este integrată componenta de mediu și/sau care sunt supuse evaluării strategice de mediu	Date de bază: Politicile existente nu au fost supuse evaluării strategice de mediu, componenta de mediu nu este integrată în politicile sectoriale; evaluarea ex-ante a impactului politicilor, inclusiv impactul asupra mediului, este în curs de testare (la situația din iunie 2012, au fost evaluate 30 de propuneri de politici publice)	Țintă: Existența cadrului legal pentru evaluarea de mediu a politicilor, planurilor și actelor legale; examinarea și evaluarea tuturor politicilor noi elaborate (cel puțin 7 politici sectoriale principale de dezvoltare) conform Legii privind evaluarea strategică de mediu, prezentarea actelor legale spre examinare de către experții în domeniul ecologiei	În anul 2017 a fost aprobată Legea privind evaluarea strategică de mediu, intrată în vigoare în 2018; tot în 2017 au fost examinate și evaluate din punctul de vedere al mediului 8 documente de politici	a. Rapoartele privind implementarea Programului Guvernului; raportul bianual al Consiliului Național pentru Participare; rapoartele în conformitate cu Legea privind transparența în procesul decizional; rapoartele privind implementarea Acordului de Asociere; rapoartele anuale ale Ministerului Mediului; rapoartele Agențiilor de Dezvoltare Regională, rapoartele către Convenția UNECE Espoo
b. Cheltuielile de mediu la nivel național și local în raport cu bugetul de stat, inclusiv alocațiile în alte sectoare (%)	Date de bază: (2011) 0,69%	Țintă: Până în 2017, cota cheltuielilor de mediu să nu fie mai mică decât media în noile state membre UE/țările care aderă din Europa Centrală și de Est	1,27% din bugetul național, inclusiv Fondul Ecologic Național (FEN)	b. Ministerul Finanțelor, Bugetul de stat (raportul privind executarea bugetului); rapoartele FEN; rapoartele Fondului Național pentru Dezvoltarea Regională; bugetele naționale/regionale/locale (data.gov.md); rapoartele Evaluării rezultatelor dezvoltării, BNS; EuroStat; OCDE, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică; Analiza cheltuielilor publice de către Banca Mondială

Produsul 3.1.2: Autoritățile din domeniul mediului, sectorul privat și societatea civilă și-au îmbunătățit capacitățile de elaborare, implementare și respectare a legislației, politicilor, programelor/bugetelor de mediu într-un mod responsabil, transparent și participativ

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Gradul de implementare a capitolului „Mediu” din AA UE-RM în conformitate cu Planul de acțiuni	Date de bază: Semnarea AA este preconizată pentru 2013	Țintă: Punerea în aplicare, în conformitate cu Planul de acțiuni, a angajamentelor referitoare la elaborarea politicilor și aproximarea legislației	A fost aprobat noul PNA-AA pentru anii 2017-2019; ca parte a Planului de acțiuni UE-Moldova, pe parcursul lui 2017 au fost aprobate următoarele documente de politici și acte legale: <ul style="list-style-type: none"> - Legea privind evaluarea strategică de mediu - Directiva 2001/42/CE, Directiva 2003/35 /CE; - Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative - Directiva 92/43/CEE; - Legea pentru modificarea și completarea Legii regnului animal - Directiva 2009/147/CE; gradul de implementare a capitolului „Mediu” din AA UE-RM este de 42,9% (au fost aprobate 3 documente normative din 7)	a. Rapoartele Ministerului Mediului privind implementarea Planului de dezvoltare strategică/SNM; rapoartele către Evaluarea milenară a ecosistemelor (EMA); rapoartele APM; rapoartele privind implementarea AA; baza de date a Centrului de Armonizare a Legislației/ Ministerul Justiției

b. FEN are un regulament îmbunătățit și un program și management transparent al ciclului proiectului, în conformitate cu prioritățile sectoriale și naționale; numărul strategiilor de finanțare/ programelor bugetare existente pentru programele/sub-programele Strategiei pentru cheltuielile de mediu	Date de bază: Regulamentul FEN a fost elaborat și aprobat în 1998, iar până în 2010 au fost introduse câteva modificări, astfel că acesta nu corespunde bunelor practici internaționale; proiectele FEN nu sunt selectate în baza concursurilor/licitațiilor; în prezent, doar un singur subprogram (pentru sectorul apei) are o strategie de finanțare	Țintă: Un nou regulament, strategii referitoare la cheltuieli și proceduri de management al ciclului proiectului ale FEN elaborate în conformitate cu bunele practici internaționale; cel puțin alte 2 subprograme au strategii de finanțare/ programe bugetare	Niciun progres nu a fost înregistrat	b. Regulamentul FEN; rapoartele FEN; Strategia pentru cheltuielile de mediu; rapoartele Ministerului Mediului
c. Suprafața ariilor naturale protejate (în % din teritoriul național); numărul ariilor naturale protejate gestionate în conformitate cu standardele internaționale; SDBPA actualizate și implementate	Date de bază: (2011) 4,65%; nicio arie naturală protejată nu este gestionată pe deplin în conformitate cu cerințele internaționale; SDBPA expirate	Țintă: Cel puțin 7%; gestionarea tuturor ariilor protejate în conformitate cu standardele internaționale; implementarea pe deplin a SDBPA	(2017) 5,75%. În anul 2017, Guvernul a aprobat fondarea Rezervației biosferei „Prutul de Jos”, proiect adoptat de Parlament în 2018; astfel, suprafața ariilor protejate a fost mărită până la 6,15%; finanțarea elaborării a 12 planuri de gestionare pentru speciile incluse în Cartea Roșie a fost asigurată ca parte a obligațiilor din cadrul SDBPA	c. Rapoartele BNS; rapoartele privind starea mediului (Ministerul Mediului; rapoartele naționale către Convenția privind diversitatea biologică; rapoartele anuale ale Guvernului; rapoartele de proiect; rapoartele privind punerea în aplicare a SDBPA; verificarea obiectivă
d. Cantitatea de pesticide foarte periculoase (PFP) prezente în țară; numărul proiectelor pilot în care este inclusă combaterea alternativă integrată a dăunătorilor	Date de bază: 1.500 de tone de pesticide ieșite din uz în 23 de localități (sursa datelor de bază: Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)	Țintă: evacuarea a cel puțin 10% din PFP existente și supravegherea unui loc important de stocare cu risc sporit; elaborarea a 5 proiecte pilot privind combaterea integrată a dăunătorilor	Au fost evacuate 24% din PFP existente	d. Rapoartele Guvernului Republicii Moldova în cadrul Convenției Rotterdam; rapoartele de proiect; informații de la Ministerul Mediului, Ministerul Apărării

Rezultatul 3.2: Politicile și capacitățile naționale consolidate permit o rezistență sporită la dezastre și schimbări climatice, de rând cu o dezvoltare economică și un consum durabil bazate pe emisii scăzute

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Numărul localităților care implementează măsuri de reducere a riscurilor climatice și de dezastre, în conformitate cu Strategia națională de gestionare a riscului de dezastre, Strategia de adaptare la schimbarea climei și tratatele internaționale	Date de bază: 0% din 1.681 de localități	Țintă: Implementarea de către 10% dintre localități a măsurilor de gestionare a riscurilor de dezastru și de adaptare la schimbările climatice în conformitate cu strategiile naționale	35 de localități (sau 2%)	a. Rapoartele anuale ale Guvernului privind implementarea strategiilor; rapoartele de monitorizare și de program/proiect

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
b. Intensitatea energetică și a resurselor	Date de bază: Intensitatea energetică 31,7 MJ/USD (2006); Date de bază corectate pentru 2010: Intensitatea energetică 16,535 MJ/1.000 USD (sau 0,395 tep/1.000 USD); Aplicarea actuală a ERPP este sub-estimată de utilitățile publice și sectorul privat; utilizarea/consumul ineficient al resurselor naturale (apă, materiale și energie) de către întreprinderi și alte organizații și tergiversarea implementării tehnologiilor de mediu eficiente; stimulente limitate pentru consumul durabil	Țintă: Intensitatea energetică: reducerea cu 7% până în 2017 comparativ cu 2010 (minus 1% anual în medie); implementarea conceptului de intensitate a resurselor în 100 de întreprinderi	(2015) Intensitatea energetică 15,13 MJ/1.000 USD (sau 0,361 tep/1.000 USD) Către sfârșitul anului 2017, 81 de întreprinderi au aplicat metodologia ERPP, dintre care 17 au finalizat evaluări ERPP detaliate	b. Raportul privind implementarea Strategiei „Moldova 2020”; BNS; Ministerul Economiei; rapoartele către Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (UNFCCC); raportul privind implementarea Strategiei naționale de mediu și Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor
c. Cota energiei regenerabile în consumul intern brut	Date de bază: 5%	Țintă: 15% către 2017 sau majorarea cu minim 2% anual (20% către 2020)	(2017) 14,7%	c. Raportul privind implementarea Strategiei „Moldova 2020”; BNS; Ministerul Economiei; rapoarte către UNFCCC; raportul privind implementarea Strategiei naționale de mediu și Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor

Produsul 3.2.1: Sectorul public și privat, precum și consumatorii individuali schimbă modelele de producere și de consum, optând pentru eficiența energetică sporită și consumul eficient de resurse, precum și pentru utilizarea energiei regenerabile

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Intensitatea energetică; numărul de acțiuni de atenuare adecvate la nivel național (NAMA) elaborate și prezentate spre finanțare către UNFCCC; consumul de hidroclorofluorocarburi (HCFC)	Date de bază: (2009) Consum total primar de 14.170 de energie pe dolar din PIB (Btu pe an 2005), USD (paritatea puterii de cumpărare); nicio NAMA elaborată la moment; 2,3 tone de hidroclorofluorocarburi care reduc stratul de ozon (2009)	Țintă: -5% până în 2017 (a se stabili în 2013); elaborarea a cel puțin 4 NAMA și înregistrarea lor la UNFCCC până în 2015, și instituirea unui sistem relevant de măsurare, raportare și verificare pentru implementarea NAMA; reducerea cu 10% până în 2015 comparativ cu nivelul de bază al consumului	(2017) 0,33 tep/1.000 USD; au fost înregistrate la UNFCCC 4 NAMA în sectorul energiei, împăduririi, deșeurilor și iluminării; a fost elaborat proiectul hotărârii de Guvern privind sistemul de monitorizare, raportare și verificare pentru implementarea NAMA; a fost atins obiectivul de reducere a HCFC-urilor	a. Programul de monitorizare, urmărire și etalonare care va fi elaborat de Agenția pentru Eficiență Energetică; rapoartele către UNFCCC; Ministerul Mediului; rapoartele privind implementarea planului de gestiune a suprimării eşalonate a HCFC conform Protocolului de la Montreal; Administrația de Informații în Energie a SUA; Agenția Internațională pentru Energie
b. Procentul energiei regenerabile în totalul consumului intern brut de energie; numărul instalațiilor de încălzire pe bază de biomasă din clădiri publice/gospodării private; numărul producătorilor de combustibil din biomasă	Date de bază: 5%; 90/mai puțin de 100; 50 (2012)	Țintă: 15%; 280/700; 140	(2017) 14,7%; 212/1,124; 140	b. BNS; Ministerul Economiei; Agenția pentru Eficiență Energetică; Rapoartele de proiect

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
c. Versiune ajustată propusă – Productivitatea resurselor (eficiența consumului de apă/ energie/materiale) și intensitatea poluării la nivelul întreprinderilor/ organizațiilor; rolul ERPP în politicile relevante implementate la diferite niveluri administrative	Date de bază: 5 întreprinderi au implementat ERPP din 2010, consumând astfel mai puține materiale, energie și apă și generând mai puține deșeuri și poluanți	Țintă: Implementarea de către cel puțin încă 90 de întreprinderi a practicilor și tehnicilor ERPP, ceea ce va asigura o productivitate sporită a resurselor (prin economisirea apei, materialelor și/sau energiei) și o intensitate mai scăzută a poluării (prin reducerea cantității de deșeuri și emisii) până în 2017; adoptarea de către Guvern a unor măsuri de politici prin care întreprinderile să fie încurajate să implementeze tehnici și practici ERPP	Confirmarea și monitorizarea, în anul 2016, a rezultatelor obținute de cele 81 de întreprinderi care au aplicat ERPP; de la întreprinderi au fost recepționate testimoniale pozitive privind creșterea productivității resurselor, reducerea cantităților de deșeuri și a intensității poluării, reducerea costurilor de funcționare; către sfârșitul anului 2017, au fost identificate 450 de măsuri ERPP care au asigurat potențiale reduceri ale consumului de energie cu 23.000 MWh, de apă cu 846.000 m ³ , de ape uzate cu 946.000 m ³ , ale consumului de materiale cu 7.000 de tone, de deșeuri solide cu 7.000 de tone și ale emisiilor de aer cu 8.000 de tone de CO ₂ eq, ceea ce a permis economisirea a până la 1,77 de milioane de euro; Republica Moldova și-a confirmat angajamentul pentru ERPP prin Ministerul Economiei care a aprobat ERPP ca una dintre acțiunile naționale în cadrul Inițiativei privind economia verde (Batumi, 2016); ERPP a fost inclusă în Strategia națională de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul național de acțiuni, precum și în proiectul foii de parcurs naționale privind promovarea economiei verzi	c. Broșurile privind reușitele programului ERPP cu beneficii documentate; rapoartele de proiect ale Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială. Pentru a monitoriza beneficiile post-implementare obținute de unele întreprinderi, a fost utilizat un set din 3 indicatori privind productivitatea resurselor și 3 indicatori privind intensitatea poluării http://ncpp.md/documente/Enterprise_Level_Indicators_for_RP_and_PI_En.pdf Referințele la ghidurile și broșurile elaborate privind succesul aplicării ERPP în 2016: http://www.ncpp.md/documente/ROM_RECIP_FACILITATOR_Manual-Moldova_2017_public.pdf http://green.gov.md/pageview.php?l=en&idc=41&t=/Regulatory-framework/Environmental-Strategy

Produsul 3.2.2: Politici, mecanisme și capacități consolidate la toate nivelurile pentru GRD și ASC

Indicatori	Date de bază	Ținte	Progres	Mijloace de verificare
a. Strategii existente pentru GRD/ASC; sistemul de examinare a GRD/ASC pentru politicile sectoriale implementat; numărul politicilor/planurilor locale adoptate/revizuite cu integrarea ASC și GRD, inclusiv numărul planurilor centrate pe copii și pe agricultură	Date de bază: Nu există strategii de GRD/ASC; lipsește o metodologie de screening climatic/GRD pentru politicile sectoriale existente (prevăzută în proiectul Strategiei naționale ASC); mai puțin de 20 de planuri locale existente, care să integreze pe deplin ASC și GRD, niciunul nu este centrat pe copii; numărul planurilor centrate pe agricultură va fi determinat în 2013	Țintă: Adoptarea strategiilor naționale de GRD/ASC; adoptarea și implementarea cadrului de screening climatic și GRD pentru politicile sectoriale; 100 de planuri de dezvoltare locală cu integrarea ASC/GRD, inclusiv cel puțin 3 planuri centrate pe copii; % prevederilor implementate destinate GRD și schimbărilor climatice în cadrul planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a agriculturii	A fost aprobată Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova; au fost finalizate strategiile de adaptare la schimbările climatice a sectorului sănătate și a sectorului forestier, și prezentate spre aprobare; sunt pe cale de aprobare Strategia națională pentru GRD și Planul de acțiuni; a fost elaborată Legea privind dezastrele naturale; ASC a fost integrată cu succes în 6 strategii de dezvoltare la nivel raional; în 2016, principiile GRD au fost integrate în 2 planuri de dezvoltare la nivel raional; au fost elaborate 3 planuri centrate pe copii; a fost efectuată „Evaluarea vulnerabilității copiilor la schimbările climatice”, iar rezultatele au fost diseminate pentru a servi drept surse de informații pentru factorii de decizie și părțile interesate	a. Rapoartele de proiect; rapoartele anuale ale Guvernului; Raportul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală (pentru anul calendaristic 2016)
b. Procentul instituțiilor medicale cu un nivel sporit de rezistență la dezastre, cu personal medical instruit în domeniul sănătății publice și cu planuri de gestionare a situațiilor de urgență și de răspuns în caz de dezastre	Date de bază: Nivelurile de rezistență în spitalele publice sunt după cum urmează: la 25% – înalt, la 76% – mediu și la 8% – redus; numărul personalului medical instruit – 340	Țintă: 50%; 50%; 0%; cu 480 cadre medicale instruite mai mult	(2016) După evaluarea în 2016 conform Indicelui de siguranță a spitalului, spitalele din Moldova au următoarele niveluri de rezistență: înalt – 88,7%; mediu – 11,3%; redus – 0% Ținta a fost atinsă; nu există date disponibile pentru anul 2017	b. Rapoartele privind implementarea Programului național pentru consolidarea siguranței spitalelor; Rapoartele anuale ale Ministerului Sănătății
c. Numărul de acțiuni implementate din Planul național de acțiuni conexe Regulamentului sanitar internațional	Date de bază: 17 din 31 de acțiuni implementate	Țintă: Implementarea tuturor acțiunilor	(2017) 31 dintre cele 31 de acțiuni planificate au fost implementate integral sau parțial (unele sunt în curs de implementare)	c. Rapoartele Ministerului Sănătății/Centrului Național de Sănătate Publică privind implementarea Planului de acțiuni conexe Regulamentului sanitar internațional

UNITED NATIONS
MOLDOVA

Organizația Națiunilor Unite în Moldova

str. 31 August 1989,131

Chișinău, MD-2012

<http://www.md.one.un.org>